

Neakivaizdinis VILNIUS

Pavasaris 2021

Miesto gyvenimo
kasdienybės muziejus

Kokia Vilniaus miesto muziejaus
vizija ir planai?

Poetai ir daugiaveidis
jų Vilnius

Pokalbis su Mariumi Buroku ir
Giedre Kazlauskaite

Sugrįžęs pajūrio
žvilgesys

„Neringa“ atveria duris po
rekonstrukcijos

2019-ųjų pavasarį pasirodė pirmasis „Neakivaizdinio Vilniaus“ numeris. Šiandien jūsų rankose – jau devintasis. Skaitykite ir mes gyvuosime.

Šį numerį pradedame svarbiu įvykiu. Nors Vilniaus miesto muziejaus idėja nukelia į XX amžiaus pradžią, tik dabar, artėjant 700-ajam miesto jubiliejui, atsirado erdvė, dedikuota sostinės istorijai ir jos bendruomenei. Kviečiame susipažinti, o kai muziejus atvers duris – ir apsilankyti.

Tikriausiai būtų sunku rasti žmogų, negirdėjusį apie „Neringą“ – legendinį Vilniaus viešbutį ir restoraną. Ketverius metus trukę rekonstrukcijos darbai baigėsi, tad smalsu, kokia ta sugrįžtanči „Neringa“?

Tai, ko nebėra, – nostalgiją žadinanti tema atspindi dviejuose žurnalo tekstuose. Prisiminėme dar neseną videosalonų bei videotekų istoriją ir sugrįžome į nedidelių privačių krautuvių laiką.

Tai – tikrai ne viskas. Po tokios žiemos norisi palinkėti vieno – atgimimo!

Miesto gyvenimo kasdienybės muziejus

Rūta Giniūnaitė

Daugiasluoksnė Vilniaus miesto istorija pagaliau bus surinkta į vieną vietą – sostinės senamiestyje duris atveria Vilniaus muziejus (VM). Vieta, kuri padės vilniečiams ir sostinės svečiams pažinti savo aplinką, miestą, rajoną ir kiemą.

„Turint tokias žinias, kuriamas emocinis ryšys su miestu, jis padeda būti atsakingiems už aplinką ir jaustis šeiminingais. O kai tokie esame, galime lengviau kurti, burtis į bendruomenes ir ką nors keisti“, – taip VM misiją apibūdina muziejaus vadovė, menotyrininkė, vilnietė dr. Rasa Antanavičiūtė, pati nuo gimimo gyvenanti sostinės senamiestyje.

Idėja kurti miesto muziejų vilniečiams kilo dar praėjusiame amžiuje – pirmasis Vilniaus miesto muziejaus paminėjimas siekia 1912 metus. Istorikas Karolis Kučiauskas atrado šią datą viename Varšuvos laikraščio – jame buvo rašoma, kad vertėtų įsteigti miesto muziejų, kuriame būtų renkamos istorijos apie sostinę. Europoje tuo metu miestų muziejų tradicija jau kūrėsi, tačiau imperinės Rusijos sudėtyje Vilnius negalėjo to padaryti ir miesto muziejaus idėja persikėlė į tarpukarį.

Šis namas daugiau nei 300 metų iki 1940-ųjų priklausė Vilniaus skerdėjų ir mėsiniųų cėchui. Gintaro Janaviėiaus nuotr.

Vieta

Tikėtina, kad taip muziejaus pastatas atrodė praėjusio amžiaus šeštojo dešimtmečio pradžioje arba devintojo dešimtmečio viduryje. V. Pileckaitės–Ivinskienės archyvo nuotr.

Vilnius daugiau nei dvidešimt metų tada buvo Lenkijos dalis ir vietiniai miesto intelektualai skyrė daug dėmesio Vilniaus garsinimui ir viešinimui. Kaip pasakoja R. Antanavičiūtė, muziejaus idėja vėl atnaujinta 1928 metais, tačiau penkerius metus apie jį buvo tik kalbama. 1933 metų kovo 15 dieną galima vadinti miesto muziejaus gimtadieniu – tą dieną muziejus buvo oficialiai įkurtas. Apie tai pranešta spaudoje, suburta muziejaus taryba, tačiau muziejus „klaidžiojo“ po Vilnių, nes taip ir nebuvo nuspręsta, kur jis turėtų įsikurti. Siūlyta muziejui skirti patalpas Pranciškonų vienuolyne, Slušų rūmuose, pastate Pilies gatvėje, rotušėje.

Galiausiai 1939 metais už šimtą tūkstančių zlotų miestas muziejui nupirko dabartinius Rašytojų sąjungos rūmus K. Sirvydo gatvėje.

1933 metų kovo 15 dieną galima vadinti miesto muziejaus gimtadieniu – tą dieną muziejus buvo įkurtas oficialiai. Apie tai pranešta spaudoje, suburta muziejaus taryba, tačiau muziejus „klaidžiojo“ po Vilnių, nes taip ir nebuvo nuspręsta, kur jis turėtų įsikurti.

Tais pačiais metais vilniečiai masiškai pradėjo muziejui dovanoti daiktus, o kolekcija buvo suformuota iš miesto archyvo rinkinių, kurie buvo saugomi Pranciškonų vienuolyne. Į kolekciją įėjo reti dokumentai, numizmatikos artefaktai, koklių dalys, anų laikų miesto fotografijos.

„Lietuvos nacionaliniame dailės muziejuje (LNDM) yra išlikusios dvi Vilniaus miesto muziejaus dienyno knygos. Neseniai jas var-tėme ir radome užregistruotą daugiau nei tūkstančio fotografo Jano Bulhako nuotraukų įsigijimą. Šios nuotraukos iki šiol saugomos ir eksponuojamos LNDM. Taip pat buvo siūloma muziejui perduoti Vilniaus amatininkų cechų vertybes, įskaitant vėliavas, statutus, skrynias ir antspaudus“, – dalijasi meno istorikė.

Dabar muziejus penkeriems metams laikinai įsikūrė pastato, esančio Vokiečių g. 6 / Mėsininkų g. 1, pirmajame aukšte. Namas daugiau nei 300 metų iki 1940-ųjų priklausė Vilniaus skerdėjų ir mėsininkų cechui. Nors cechai baigė gyvuoti XIX amžiaus pabaigoje, jie buvo performuoti į kitas institucijas, tęsia menotyrininkė: „Ir tarpukariu savo būstinę čia turėjo mėsininkai. Deja, autentiško interjero, rūsio detalių neliko, nes 1985–1986 metais buvo daroma kapitalinė renovacija ir liko tik fasadai. Taip pat daug kas buvo sugadinta Antrojo pasaulinio karo metais.“

VM vizija savo formą įgavo prieš trejus ketverius metus, kai R. Antanavičiūtė su K. Kučiausku ir architektūros istorike Marija Drėmaite parengė galimybių studiją. Jos metu buvo vykdoma anoniminė vilniečių apklausa ir domimasi, ar kurti dar vieną muziejų mieste būtų prasminga. Atsakymai maloniai nustebino tyrėjus: daugiau nei 80 proc. respondentų teigė, kad tokio muziejaus reikia. Muziejaus, kuris pasakotų apie miesto istoriją, architektūrą, socialinius ir demografinius procesus, kasdienį gyvenimą.

„Galvojome, kaip miesto istoriją pasakoti priimtinesniu, įdomesniu būdu nei akademiniai straipsniai ar leidiniai, kaip būtų galima akademikų surinktą informaciją priartinti prie miesto gyventojų ar svečio. Miesto muziejų pavyzdžių mes turime – Kauno muziejus pradėjo veikti 1907 metais ir veikė iki 1936-ųjų, o 2005 metais buvo sėkmingai atkurtas. Vilniui vis pritrūkdavo palankių aplinkybių, jos sėkmingai susiklostė tik 2020 metais.

Vienas iš svarbiausių muziejaus įkūrimo faktorių – artėjantis 700 metų Vilniaus miesto jubiliejus 2023-iaisiais. Įkūrimas būtų graži

dovana vilniečiams ir miesto istorijai, kuri yra šalia mūsų, bet kartais slepiasi. Dar vienas akstinas buvo gal prieš 10 metų prasidėjęs gyvas susidomėjimas Vilniumi, išaugęs ekskursijų, leidinių skaičius“, – įkūrimo priežastis komentuoja R. Antanavičiūtė.

Pirmajame aukšte – 230 kv. m dydžio ekspozicijų erdvė. Pirmoji paroda pasakos apie buvusį mėsininkų cecho pastatą, kuriame Vilniaus muziejus įsikuria. Po 4–5 mėnesių ketinama ją pakeisti paroda, skirta neįgyvendintiems XX amžiaus Vilniaus projektams, o vėliau, rudenį, grįžti prie muziejaus aplinkos ir daugiau dėmesio skirti Vokiečių gatvei. Apie ją jau parengta nemažai pristatymų ir išleista knygų, tačiau Vilniaus muziejus sieks ją pristatyti kaip žmonių gyvenamą vietą su kasdieniais įpročiais, užsiėmimais, socialine erdve.

**Muziejaus vadovė
svoja, kad
Vilniaus mylėtojai
dažnai užsuktų į
kavinę ir muziejų,
o, pavyzdžiui,
šeštadieniais į
ją ateitų miesto
artefaktų
kolekcininkai ar
kitos Vilniaus
bendruomenės
išgerti kavos
ir pasidalyti
naujienomis.**

Istorikų ir menotyrininkų komanda būsimai parodai rengia autentiškus tyrimus apie šimtmečius skaičiuojančią gatvę. Planuojama, kad kiekvienai parodai tokius tyrimus atliks vis kita specializuota komanda: „Mums labai įdomu, kas Vokiečių gatvėje gyveno, ką veikė, kokie nusikaltimai vyko. Norime apimti visą laikotarpį iki pat šių dienų. Ketiname kalbinti gyventojus, rinkti jų įspūdžius ir istorijas.“

Muziejuje, be parodų, veiks knygynas ir kavinė skaitykla. Čia ketina įsikurti „Backstage Cafe“, į kurią atėjus išgerti kavos ir suvalgyti deserto bus galima pasiimti knygą ir ją pavartyti, nusipirkti, savarankiškai ar su draugais domėtis leidiniais apie Vilnių. Kavinėje bus parduodami muziejaus bilietai ir suvenyrai. Pirmoji paroda bus nemokama – vėliau bilieto kaina bus keturi eurai.

Ateityje ketinama rengti viešus renginius, susitikimus, pokalbius, kino peržiūras. Čia galės vykti įvairių projektų pristatymai, konferencijos. R. Antanavičiūtė tikisi, kad miesto savivaldybė ir kitos institucijos taip pat naudosis muziejaus erdvėmis. Muziejaus vadovė svajoja, kad Vilniaus mylėtojai dažnai užsuktų į kavinę ir muziejų, o, pavyzdžiui, šeštadieniais į ją ateitų miesto artefaktų kolekcininkai ar kitos Vilniaus bendruomenės išgerti kavos ir pasidalyti naujienomis.

Muziejus kalbės ne vien apie patogią miesto istoriją. Pasak menotyrininkės, mes per mažai dėmesio skiriame Antrojo pasaulinio karo lūžio tyrinėjimui, kai mieste nebeliko vietinių gyventojų. Per mažai kalbame ir apie lenkišką, žydišką Vilnių. „Daug kas mano, kad tai ne mūsų, o kitų istorija. Tačiau būtina prisiminti ir pasakoti apie kitų tautybių, tikėjimų žmones, gyvenusius Vilniuje. Tai bendra

Muziejus kalbės ne vien apie patogią miesto istoriją. Pasak menotyrininkės, mes per mažai dėmesio skiriame Antrojo pasaulinio karo lūžio tyrinėjimui, kai mieste nebeliko vietinių gyventojų. Per mažai kalbame ir apie lenkišką, žydišką Vilnių.

miesto atsakomybė. Nepatogi istorija yra viena priežasčių, kodėl taip ilgai neturėjome muziejaus. Tikiu, kad ir dabar bus temų, dėl kurių teks iš naujo viską permąstyti. Pavyzdžiui, muziejus norėtų dar kartą užvesti kalbą apie Petro Cvirkos skvero sutvarkymą, norime paieškoti susikalbėjimo modelio spręsdami konfliktiškų postsovietinių erdvių likimą“, – sako R. Antanavičiūtė.

Muziejus kels klausimą, kas yra vilnietis ir kada žmogus pradeda save tokiu vadinti. Mokslininkai ketina tyrinėti „miesto gyventojų DNR“, ieškoti, iš ko „susideda“ vilnietis, nes didelė dalis žmonių nėra gimę Vilniuje, o atvykę iš kitur. VM vadovės nuomone, visus čia gyvenančius derėtų vadinti vilniečiais. Galbūt net tie, kurie patys savęs vilniečiais nevadina, apsilankę muziejaus parodose ir daugiau sužinoję apie vietą, kurioje gyvena, ims tapatintis su savo gyvenamąja vieta: „Turint šias žinias, kuriamas emocinis ryšys su miestu, jis padeda būti atsakingiems

Ateityje muziejaus erdvėse ketinama rengti įvairius viešus renginius. Gintaro Janavičiaus nuotr.

už aplinką ir jaustis šeiminingais. O kai tokie esame, galime lengviau kurti, burtis į bendruomenes ir ką nors keisti. Tokia – VM misija.“

Kol kas muziejaus parodos bus dvikalbės – anglų ir lietuvių kalbomis, tačiau svajojama ateityje pridėti rusų ir lenkų vertimus eksponatams. Nauja kultūrinė erdvė taip pat bus patogi šeimoms su vaikais. „Galvojame, kaip užimti vaikus, kol tėvai apžiūrinės parodą. Tikimės, kad mūsų muziejaus auditorija yra smalsūs, miestu besidomintys vilniečiai, jaunos šeimos. Taip pat ir kiti miesto bendruomenės nariai, turintys klausos, judėjimo negalią, galės laisvai apžiūrėti parodas. Reigos negalia yra didesnis iššūkis, tam reikėtų rimčiau pasiruošti. Turime vilties po 5 metų išsikraustyti į nuolatines patalpas ir parodas pritaikyti visiems vilniečiams ir miesto svečiams“, – priduria pašnekovė.

Kol kas muziejus tik pradeda kaupti Vilniaus artefaktus savo rinkiniui ir kviečia miesto gyventojus dovanoti daiktus, vienaip ar kitaip susijusius su Vilniumi ir gyvenimu šiame mieste. Daiktai iš asmeninių kolekcijų, pasak menotyrininkės, greičiausiai ir bus muziejaus rinkinio pagrindas: „Miesto muziejų galima laikyti miesto gyvenimo kasdienybės muziejumi. Paprasti kasdienybės daiktai, gulintys namuose, gali tapti vertingais muziejaus rinkinio artefaktais, pasakojančiais labai įdomias istorijas. Kviečiame gyventojus dalytis ne tik daiktais, bet ir istorijomis, prisiminimais apie Vilnį ir jo žmones.“

Daugiau

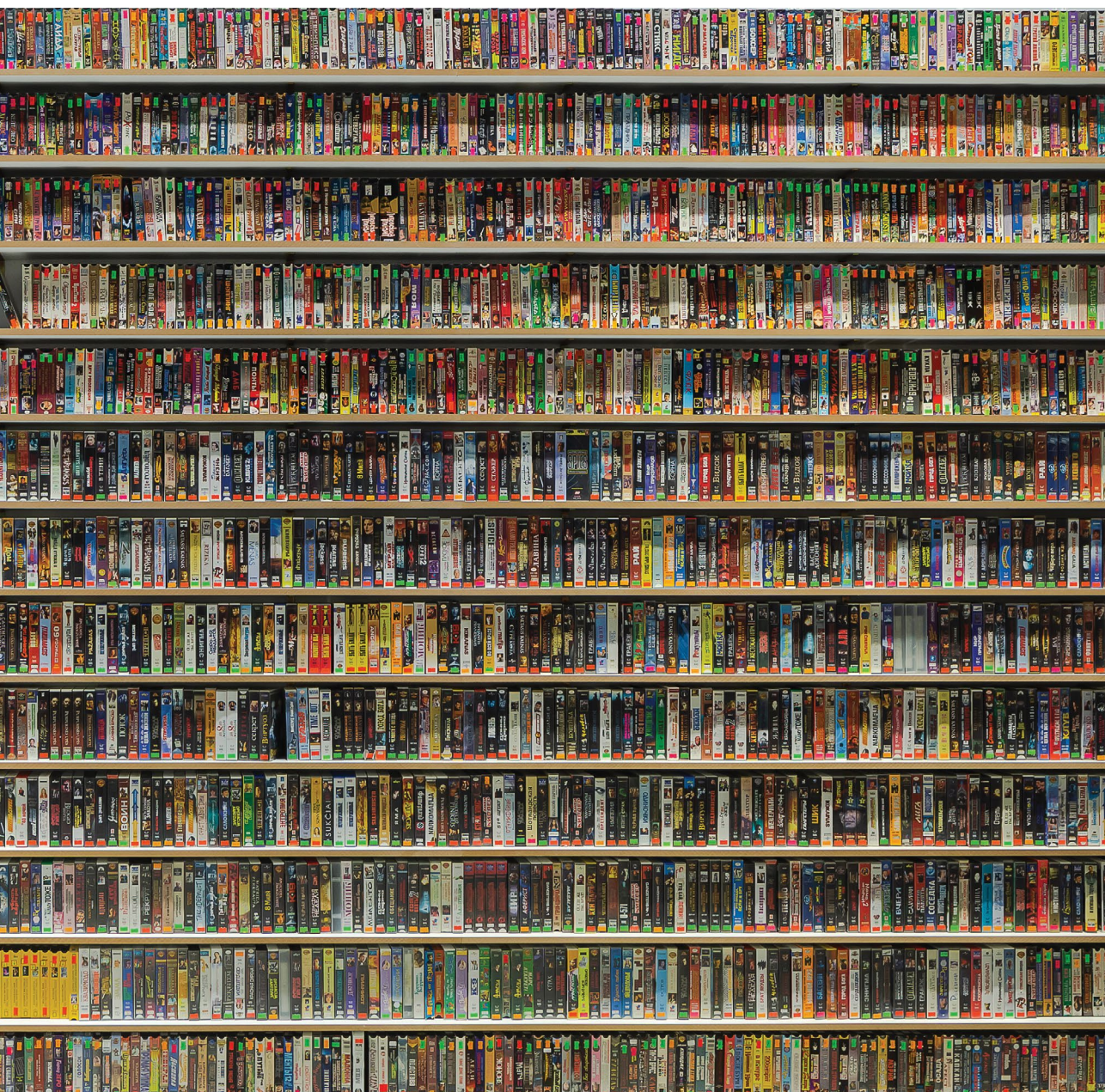
Vokiečių g. 6 / Mėsinių g. 1
www.vilniausmuziejus.lt
„Facebook“: Vilniaus muziejus

Kai „Rembo“ žiūrėjome iš vaizdajuostės

Karolis Žukas

Jeigu virusas būtų užklupęs kokiais 1995 metais, kai nė neklepėjo tokiais platformomis kaip „Netflix“, vaizdajuosčių verslas neabejotinai klestėtų. Telefonas nenustotų čirkšti nuo užsakymų, videotekos apsirūpintų transporto priemonėmis, samdytų daugiau darbuotojų ir pristatinėtų filmus į namus. Tačiau šiomis dienomis fizinis formatas labiausiai domina kolekcionierius, o istorija, kuri, rodos, dar visai šviežia, jau primiršta.

Iki „perestroikos“ Sovietų Sąjungos videorinka vystėsi labai vangiai. Videomagnetofonai buvo be galo brangūs, nebuvo legaliai leidžiamų vaizdajuosčių. Vaizdajuosčių rinkos radosi drauge su dėl perversmo įvykusiais socialiniais ir politiniais pokyčiais. Pirmieji grotuvus galėjo įsigyti nomenklatūrininkai. Tai buvo galima padaryti užsienyje arba užsieniečiams skirtose valiutinėse parduotuvėse. Filmai dažniausiai buvo vežami iš

Kaliningrado, atplukdomi jūreivių, taip pat buvo įrašinėjami iš Sovietų Sąjungos pasienio zonose pagaunamų užsienio televizijų. Pradžioje videotekas atstojo garažai, kioskai ir bagažinės. Filmų peržiūros vykdavo privačiuose butuose ir namuose, į kuriuos galėjo patekti tik patikimi asmenys, čia žiūrėti filmų sugužėdavo visi savininko kaimynai ir draugai. Taip pat buvo vykdoma videogrotuvų nuoma. Grotuvai drauge su rinkiniu kasečių

Tai, kad Šv. Mykolo gatvėje veikė „Eliksyras“, šiandien išduoda ant namo sienos išlikęs videotekos logotipas. Jį pamatyti iš arti galite ant kliento kortelės. Igno Nefo nuotr.

būdavo išnuomojami visai parai. Tokias naktines videomanų grupes gaudydavo saugumiečiai – išjungdavo namo elektrą ir laukdavo, kol iš kokios laiptinės išeis didesnis būrelis žmonių. Jei pas sulaikytuosius rasdavo ir erotikos, bausmės būdavo itin griežtos. Valdžia taip tikėjosi užverti kelią vakarietiškos produkcijos vartojimui. Buvo vykdomas ir viešas gėdinimas spaudoje, tačiau netrukus paaiškėjo, kad šios partizaninės veiklos valstybė kontroliuoti nepajėgi.

Leidus steigti kooperatyvus, netrukus Lietuvoje buvo pradėti atidarinėti videosalonai ir vaizdajuosčių nuomos punktai. Kadangi šis fenomenas truko neilgai, žmonių prisiminimai apie videosalonus yra gana fragmentiški. Videosalonas galėjo gyvuoti ir dvejus metus, ir du mėnesius. Jų buvo įvairiausiose vietose – nuo pusrūsių iki žinomų kultūrinių miesto vietų. Įrengimas – nuo visiškai paprastų salių su medinėmis kėdėmis ir „Rubin“ ar „Šilelio“ televizoriais iki tvarkingesnių vietelių su minkštais foteliais ir patiekiamais gėrimais bei desertais. Apsilankymas tokia salone kainavo vieną rublį.

Trumpa Vilniaus videosalonų istorija

1989 metais Vilniuje, Kalvarijų g. 186, buvo įkurdintas pirmasis oficialus ir legalus videosalonas. Tai buvo „Lietuvos kino“ susivienijimo eksperimentinė videosalė. Salėje buvo sumontuota vienintelė Vilniuje stacionari „Panasonic“ videoaparatura su 1,8 x 2,4 m dydžio ekranu. Žurnalo „Kinas“ priede „Savaitės ekranas“ buvo rašoma, kad „puiki demonstravimo kokybė leidžia atgaivinti ekrane subtiliausias vaizdo spalvas ir niuansus“. Netrukus videosalonai buvo atidaryti Vilniaus kino teatruose „Tėvynė“, „Lietuva“, „Vilnius“, „Pergalė“, „Vingis“ ir „Taika“.

Šiuolaikinio
meno centro
pastate pirmąjį
nepriklausomybės
penkmetį veikęs
videocentras
„EOSS“ ne tik
nuomojo kasetes,
bet ir rodė filmus.
Čia pirmą kartą
Lietuvoje viešai
buvo parodytas
Charlie Chaplino
filmas „Didysis
diktatorius“, mat
iki tol Sovietų
Sąjungos
ekranuose filmas
buvo uždraustas.

Salonas veikė ir „Planetos“ (dab. kino ir medijų erdvė „Planeta“) antrosios salės antrame aukšte, vėliau čia atsirado galimybė pažaisti videožaidimus su „Commodore“ ir „Atari“ kompiuteriais, veikė arkadinių žaidimų salė. Kino teatrai buvo transformuoti į videosalonus ir videotekas ne tik Vilniuje, bet ir kituose Lietuvos miestuose. Iš VHS kasečių su tragišku garsu pigiais projektoriais filmai būdavo projektuojami ant mažesnių ekranų. Kino teatrų turimų kino juostų turinys buvo toks skurdus, kad visai nebedomino žiūrovų. Jokio įdomaus turinio nepasiūlė ir televizija, tad piratinė kasečių rinka visiškai įsigalėjo.

Toliau apžvelgiant salonus ir videotekas, galima paminėti salonus, veikusius Švitrigailos gatvėje, buvusiame Istorijos studentų bendrabučio rūsyje (dabar LEU bendrabutis), Šeškinės raudonajame prekybos centre, Dvarčionių kultūros namuose, T. Ševčenkos g. esančioje orkestro „Trimitas“ būstinėje, kur buvo galima pažaisti ir videožaidimus, Planetariume ir t. t. Videonuoma buvo ir Sporto rūmuose, jos savininkas buvo Jurijus Kadamovas. Ryšių su nusikalstamu pasauliu turėjęs vyrukas, vėliau emigravęs į JAV, tapo pirmuoju lietuviu Amerikoje, nubaustu mirties bausme. Šis verslas gana dažnai turėjo sąsajų su nusikalstamu pasauliu – kaip ir daugybė tuomečių verslininkų, taip ir „videobiznieriai“ buvo reketuojami arba buvo reketuotojų rankose. Visų veikusių salonų, o tuo labiau ir jų savininkų išvardyti būtų neįmanoma. Įdomu paminėti tai, kad buvo užsiimančių ir išvažiuojamųjų videofilmų veikla. Susikrovus vaizdo grotuvų ir kasetes į bagažinę, buvo lankomasi Vilniaus rajonų kultūrnamiuose ir taip uždarbiaujama.

Populiariausi filmai tuo metu buvo kiek pavėluotai Lietuvoje pasirodę „Kobra“, „Terminatorius“, „Robotas policininkas“, „Rembo“, „Komando“, siaubo filmas „Košmaras Guobų gatvėje“, net daugiau nei po dešimtmečio Lietuvą pasiekusi erotikos klasika „Emanuelė“ ir „Graikų smagurė“. Tuomečiai herojai buvo Sylvesteris Stallone, Arnoldas Schwarzeneggeris, Chuckas Norrisas, Bruce'as Lee ir kiti. Kioskuose buvo prekiaujama kalendoriukais ir ženkliais su herojų atvaizdais, o plakatai buvo retas ir brangus pirkinys. Tie, kas užsiėmė fotografija, – plakatus perfotografuodavo, atspausdindavo nespaltotas nuotraukas ir jas pardavinėdavo. Videosalonuose filmai buvo rodomi nuo vidurdienio iki vėlaus vakaro: pradedama nuo animacijos – „Walt

Disney“ filmų arba „Tomo ir Džerio“, tada pereinama prie veiksmo ir siaubo, o viską vainikuodavo erotika ar pornografija.

Kai videogrotuvų kaina tapo prieinama ir vis daugiau žmonių filmus galėjo žiūrėti savo namuose, videosalonai tiesiog persiorientavo į videonuomos punktus. Tačiau vaizdajuosčių žiūrėjimas salėse kai kur išliko. Pavyzdžiui, Šiuolaikinio meno centro pastate pirmąjį nepriklausomybės penkmetį veikęs videocentras „EOSS“ ne tik nuomojo kasetes, bet ir rodė filmus. Centrą vienoje „Literatūros ir meno“ leidinio recenzijoje gyrė ir legendinis kino kritikas Saulius Macaitis. Šiame videocentre pirmą kartą Lietuvoje viešai buvo parodytas Charlie Chaplino filmas „Didysis diktatorius“, mat iki tol Sovietų Sąjungos ekranuose filmas buvo uždraustas. Filmus iš vaizdajuosčių dar gana ilgai rodė ir Ozo kino salė. Šalia buvo įkurdinta „Lietuvos kino“ videoteka, kurioje buvo galima rasti ne tik tuo metu populiarių veiksmo juostų, bet ir sunkiau randamų kino klasikų Fellini, Bergmano, Tarkovskio, Pasolini filmų.

Kalbant apie kasečių platinimą reikėtų nepamiršti ir Gariūnų. Čia buvo galima rasti visko. Ne tik piratinių filmų, bet ir dar pikanetiškesnių įrašų. 1998 metais vienas vilnietis, keliaudamas užsienyje, pavartęs pornografinį žurnalą „Private“, pamatė gerai pažįstamą Vilniaus santuokų rūmų interjerą. Nuotraukų cikle „Jos atėjo iš šalčio“ puikiai matyti ne tik vilniečiams pažįstamas Santuokų rūmų sienynas, ceremonijų stalas, bet ir šalies herbas. Žinia greitai pasiekė Lietuvą. Paaiškėjo, kad pornografinėms scenoms Vilniaus santuokų rūmuose fotografuoti leidimą davė tuometis sostinės Civilinės metrikacijos skyriaus vedėjas. Kilus skandalui, valdininkas teisinosi, kad iš užsienio atvykę fotografai ir modeliai

„Eliksyro“ kliento kortelė. Autoriaus arch.

Lietuvos videotekų TOP 10		
VILNIUS:	KAUNAS:	ŠIAULIAI:
1. "Narsioji širdis";	1. "Narsioji širdis";	1. "Operacija "Lūžusi strėlė";
2. "Mažylė";	2. "Operacija "Lūžusi strėlė";	2. "Baltasis tigras" ("White Tiger");
3. "Karštis";	3. "Seržantas Bilko";	3. "Administracinis sprendimas";
4. "Administracinis sprendimas";	4. "Nuleisti periskopą" ("Down Periscope");	4. "Laukinis" ("Savage");
5. "Seržantas Bilko";	5. "Administracinis sprendimas";	5. "Nuleisti periskopą";
6. "Pasivaikščiojimas debesyse";	6. "Slapti dokumentai" (26 dalis);	6. "Mirę prezidentai";
7. "Pirmas smūgis";	7. "Žaislų istorija";	7. "Karštis";
8. "Pokahontas";	8. "Karštis";	8. "Laimingasis Gilmoras";
9. "Staigi mirtis" ("Sudden Death");	9. "Gudruolis Ventūra: gamtos šauksmas";	9. "Naktinis medžiotojas" ("Night Hunter");
10. "Likvidatorius" ("The Sweeper");	10. "Paliekant Las Vegas";	10. "Likvidatorius" ("The Sweeper");

Vilniaus, Kauno ir Šiaulių videotekų lankytojai rinkosi skirtingus filmus. Iš 1996 metų laikraščio „Videokaukas“. Autoriaus arch.

jį apgavo – salės nuomininkai jam paaiškino, kad bus fotografuojama naujų vestuvinių suknelių kolekcija.

kainuodavo 20 litų).

Legendinis „Eliksyras“

2000 metų spalį viename pornografiniame tinklalapyje pasirodžius tam pačiam nuotraukų ciklui, šį kartą pavadinimu „Rusijos žiema“, vėl buvo prisiminta apie šį įvykį. Netrukus paaiškėjo, kad egzistuoja ne tik nuotraukos, bet ir filmuota medžiaga, mat į „Lietuvos ryto“ redakciją paskambino vilnietis ir pasiūlė pirkti vaizdajuostę su Vilniaus santuokų rūmuose filmuota pornografija. Vaizdajuostė buvo pirktą Gariūnų turgavietėje ir turėjo nemažą vertę – kainavo 120 litų (pornografinės vaizdajuostės tuo metu

Grįžkime prie videotekų, prie turbūt kiekvienam geriausiai žinomos videotekos „Eliksyras“. Ši išgyveno visas negandas ir be konkurencijos baimės išsilaikė iki dienų, kai išdygo prekybos centrai, o juose atsirado po prekystalį su filmų nuoma. Praėjus laikiams 1990-iesiems atsirado daug legalių, licencijuotą produkciją nuomojančių ir pardavinėjančių vietų – „Vaizdų pasaulis“, „Laukimas“, „Videofrontas“, „Videorūsys“, „Video planet“, „Videoline“, „Mėlynoji linija“, „Melofanas“. „Eliksyrą“ galima vadinti pačia profe-

sionaliausia Lietuvos videoteka, kur į veiklą buvo žiūrima labai rimtai. Be to, pasižymėjo milžiniška filmų kolekcija – apie 8 000 įrašų. Tad ieškant rečiausių filmų visi keliai vedavo čia. „Eliksyras“ turbūt buvo arčiausiai tos amerikietiškos videotekos, kurias esame pratę matyti filmuose. Čia rinkdavosi kinomanų eilės. Tai buvo videoteka su dideliu filmų pasirinkimu ir intensyviu lankytojų srautu, bendruomene, kurią ten traukdavo ne tik filmai, bet ir tiesiog elementarus bendravimas. Čia darbuotojai neretai atlikdavo ir draugo, ir psichologo vaidmenį. Tiesa, videoteka buvo įsikūrusi dviejuose vietose. Viena jų – šalia Onos bažnyčios, Šv. Mykolo gatvėje, kita – šalia Lukiškių aikštės. Šv. Mykolo gatvėje už prekystalio sėdėdavo „Eliksyro“ savininkas – Eimutis Kuzmickas.

Kinu E. Kuzmickas susidomėjo vaikystėje, kai gyvendamas Prienų rajone, tėvui iškėlus anteną, naktimis galėdavo žiūrėti Lenkijos televizijos programas, su nekantrumu laukdavo, kol ekrane pasirodys užrašas „Film sensacyjny“. Mokyklą baigęs penketais jis pasirinko taikomosios matematikos studijas Vilniaus universitete. Po studijų įsidarbino skaičiavimo centre, o vakarais Geležinkeliečių rūmuose dirbo didžėjumi. Tuose rūmuose buvo ir videoteka, tad tokio verslo galimybę apsvarstė ir Eimutis. Netrukus savo videotekai išsinuomojo Vilniaus gatvėje, „Žinijos“ draugijos knygyno patalpose, buvusį nedidelį kamputį, kuriame buvo taip šalta, kad grindis tekdavo iškloti dėžių kartonu. Už diskotekose uždirbtus pinigus įsigijo 200 kasečių. Tada tiek visiškai pakako – ištroškę vakarietiško turinio, žmonės graibstė viską. Laikui bėgant investicija pasiteisino ir vėliau verslas pradėjo plėstis.

Kad klientui galėtų pasiūlyti tinkamiausią

filmą, verslininkas puikiai išmanė savo turimą turinį, buvo matęs visus videotekos filmus. Kasdien pažiūrėdavo po 3–4 filmus. Tokio atsидavimo reikalavo ir iš kitų darbuotojų. Eimutis buvo reiklus ne tik sau, savo dar-

„Eliksyrą“ galima vadinti pačia profesionaliausia Lietuvos videoteka, kur į veiklą buvo žiūrima labai rimtai. Be to, pasižymėjo milžiniška filmų kolekcija – apie 8 000 įrašų. Tad ieškant rečiausių filmų visi keliai vedavo čia.

buotojams, iš kurių du buvo jo sūnūs, bet ir klientams. Nepatinkančius klientus Eimutis išprašydavo, o šie murmėdami patraukdavo į kitą – seserinę Lukiškių aikštės videoteką. „Eliksyre“ lankėsi ir vietinės popžvaigždės, ir meno elitas, ir politikai, ir tiesiog užkietėję kinomanai. Kai kurie jų iki šiol liko įrašyti į juoduosius sąrašus dėl negrąžintų kasečių.

Didėjantis internetinis piravimas verslą spraudė į kampą. Bandyta taikyti įvairias nuolaidas, kad klientams būtų patogiau, keliuose verslo centruose buvo įrengta papildomų filmų grąžinimo punktų, planuota įsigyti motorolerį filmams pristatyti į namus. Tačiau 2012 metais Eimutis nusprendė

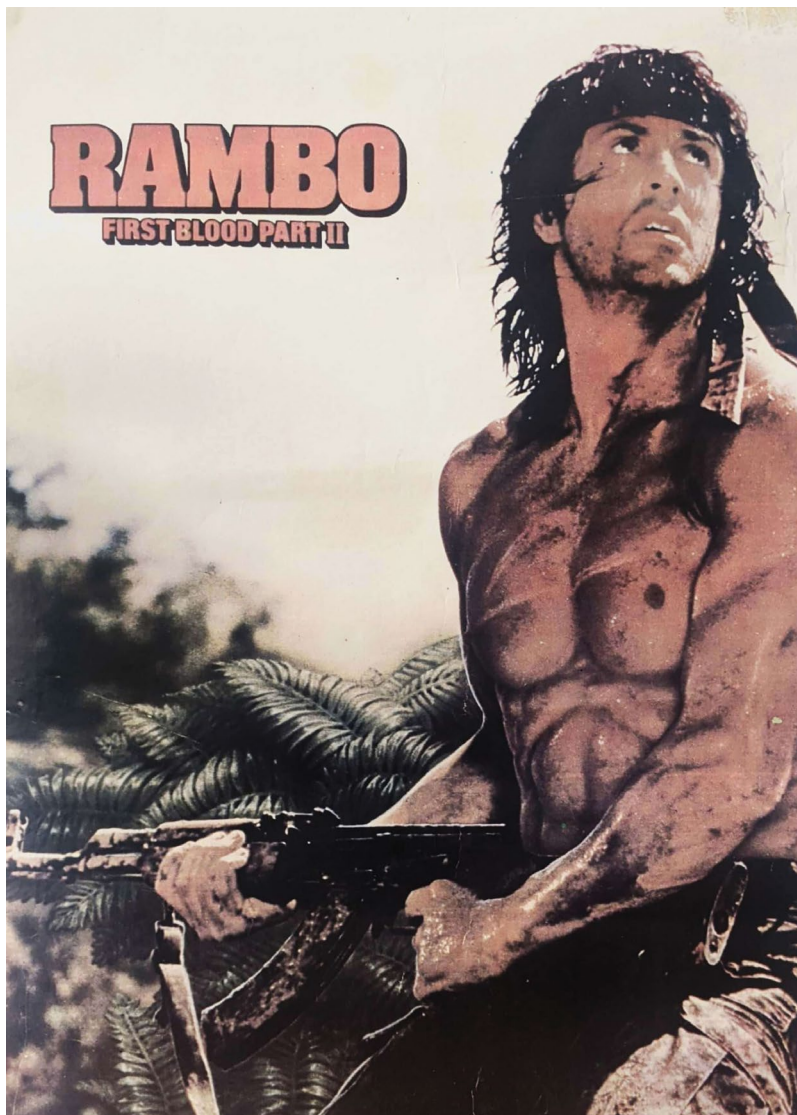
videoteką uždaryti. Kasetės buvo išdalytos vaikų namams, didelę jų dalį perėmė menininkė Aurelija Maknytė. Ji „Eliksyro“ kasetes panaudojo instaliacijoje „Videonuoma“, kuri buvo eksponuojama MO muziejaus parodoje „Rūšių atsiradimas. 90-ųjų DNR“.

Daugiau

„Facebook“: Video salonas

1989 metų „Rambo“ plakatas. Iš autoriaus arch.

Benai, plaukiam j Vilnių?

Andrius Pavelko

Kadaise pavasariniai Vilniaus
potvyniai miestiečiams buvo toks
pats įprastas reiškinys kaip kasmetė
Kaziuko mugė. Daugiau ar mažiau
Neris patvindavo kone kasmet,
apsemdavo daugybę sodybų,

pridarydavo gyventojams problemų,
galiausiai nurimdavo ir vėl ramiai
tekėdavo sava vaga. Tačiau 1931 metų
potvynis visai netroško būti eilinis.
Ir tam jis turėjo pačias palankiausias
sąlygas.

Šiandien ant Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos sienos galima rasti žymę, primenančią, kokias
aukštumas buvo pasiekusi Neris 1931 metais. Lietuvos literatūros ir meno archyvas, F.273 Ap.1 B.11 L.31. J. Lozinski nuotr.

Vandeniui ėmus semti elektros stotį (dab. Energetikos ir technikos muziejus) ugniaagesiai statė smėlio maišų atitvarus. Tai nepadėjo – miestas liko be elektros. Lietuvos literatūros ir meno archyvas, F.273 Ap.1 B.11 L.35.

Šiomet sueina lygiai 90 metų nuo šio, dažnai vadinamo Didžiuoju, Vilniaus potvynio.

Potvynis, pridaręs didžiulių nuostolių ir kartu paskatinęs didelius atradimus, prasidėjo 1931 metų balandžio 21-ąją. Šią dieną Vilnelė drauge su Nerimi išsiliejo ir sutartinai užliejo nemažą dalį miesto, esančio prie šių upių. Buvo užtvindytos Arsenalo, Žygimantų, T. Vrublevskio, Vilniaus gatvės, Tymo kvartalas ir Katedros aikštė. Apie 2 tūkst. gyventojų liko be pastogės. Žygimantų gatvės gyventojai, kurie anksčiau matydavo Nerį tik pro savo langus, tąkart turėjo įsileisti jį ir į svečius, nes šioje gatvėje vandens lygis pasiekė 1,5 metro.

1930-ųjų rudenį iškrito daugiau nei įprasta kritulių, todėl vandens lygis prieš užšalimą buvo padidėjęs visu metru. Žemė įšalo šlapia, todėl pavasarį tirpdamas vanduo paviršiumi tekėjo į upes, o ne susigėrė į žemę. Žiema, kaip tyčia, buvo ilga ir sniegas ėmė tirpti tik balandžio viduryje, kai tempe-

ratūra ėmė sparčiai artėti prie 20 °C. Ir tirpo, suprantama, labai greitai.

Vandens lygis nenustojo kilti ir balandžio 26-ąją. Neris buvo pakilusi daugiau kaip 8 metrus nuo savo įprasto lygio. Upe plaukiantys mediniai namai, aviliai, šuns būdos, įvairūs ūkio rakandai duždavo į šipulius ties didžiausia sutikta kliūtimi – Žaliuoju tiltu. Vandeniui priartėjus prie tilto gyventojai dieną ir naktį saugojo tiltą, tempė atsitrenkusius daiktus į krantą. Tiltas su miestiečių pagalba atsilaikė.

Kol vieni skaičiavo katastrofos nuostolius, kiti džiaugėsi tokiais nekasdieniais, Venecijai būdingais, vaizdais. Kas jie tokie, atspėti nesunku – fotografai. Jie su džiaugsmu fotografavo labiausiai apsemtus namus ir valtimis plaukiojančius miestiečius. Šiandien potvynio vaizdais galime pasigerėti tik jų nuotraukose, nes XX amžiaus 8-ajame dešimtmetyje Neris Baltarusijoje buvo užtvenkta ir potvyniai liovėsi.

Vanduo buvo apsėmęs ir Katedros rūsius. Sutvirtinant Arkikatedrą buvo atlikti tyrinėjimai, kurių metu buvo rasta urna su Vladislavo Vazos širdimi ir Karalių kriptą su karaliaus Aleksandro Jogailaičio ir abiejų Žygimanto Augusto žmonių palaikais. Nėra vos literatūros ir meno archyvas, F.273 Ap.1 B.11 L.8. B. Brudnėr nuotr.

Poetai ir daugiaveidis jų Vilnius

Virginija Cibarauskė

Monikos Požerskytės nuotr.

Kanoninėje lietuvių poezijoje dažniausiai minimas Vilniaus senamiestis, barokinis miesto paveldas – tereikia prisiminti tokių Vilniaus poetais vadinamų kūrėjų kaip Judita Vaičiūnaitė, Tomas Venclova eilėraščius. Tačiau šiandienės poezijos atstovai, gyvenantys ir kuriantys sostinėje, vis dažniau žvalgosi anapus centro, barokinį miesto veidą eilėraščiuose keičia blokinis – Savanorių prospekto daugiaaukščiai, klaidūs Naujininkų kiemai, senoji Naujoji Vilnia. Apie Vilniaus erdvių jaukinimąsi ir kūrybą kalbuosi su ryškiausiais savo kartos poetais Mariumi Buroku ir Giedre Kazlauskaite.

Marius Burokas: „Esu tipiškas vietinis“

Mariau, ar svarbi išorinė tave supanti erdvė, o gal didžiąją laiko dalį „gyveni“ knygose, t. y. sutampi su savo eilėraščių subjektu, teigiančiu, kad „Knygos yra mano / takeliai / ir sodas“?

Žinoma, svarbi. Pasivaikščiojimas po miestą, net ir tais pačiais, neišradingais maršrutais, svarbi kasdienybės dalis. Vaikstant ateina gerų minčių, eilučių, o kartais ir eilėraščių. Iš tiesų pasivaikščiojimas man atrodo vienintelė tinkama buvimo mieste ir su miestu forma: gali stebėti, kaip gyvena tavo miestas, kaip jis keičiasi.

Man svarbu ir tai, kad gyvenu greta Senamiesčio, bet ne jame – svarbu, kad lengvai galiu pasiekti tiek Senamiestį, tiek Užupį, tiek Pavilnį. Svarbūs ir patys Naujininkai – sąlyginai rami sala greta Senamiesčio, Stoties ir Naujamiesčio. Be to, vaikštinėdamas po savą Naujininkų pakraštį sutinki kaimynus, pažįstamus, čia atsikrausčiusius bičiulius – bendruomenės jausmas geras, jaukus.

Prieš atsikraustydamas į Naujininkus gyvenai vadinamoje „Krasnūchoje“ (Savanorių prospekte). Kaip manai, ar šios erdvės lėmė tavo kaip poeto stilių, poetinio pasaulėvaizdžio susiformavimą?

Žinoma. Mano santykis tekstuose su Vilniumi – dvilypis. Pirmiausia dėl to, kad, kol neįstojau į Vilniaus universiteto Filologijos fakultetą, beveik nebūdavau nei centre, nei Senamiestyje – užaugau Vilniaus pakraščiuose. Iki 10 klasės gyvenau Žemuosiuose Paneriuose, šeimyniniame bendrabutyje (bendras dušas 5 šeimoms ir bendra virtuvė), taigi sovietinio komunalinio-proletarinio gyvenimo būdo atsikandau. Žemieji Paneriai buvo keistas gamtos ir industrijos derinys: už mūsų namų nemenkas miškas, greta jo kaimas su vištomis, kiaulėmis. Greta – autos-trados Vilnius–Kaunas pradžia, na, o toliau, „Krasnūchos“ link, nesibaigiantys kombinatai ir fabrikai. Taigi augau ne ant asfalto, o keistoje gamtos ir miesto sąveikos zonoje. Tas pats buvo persikėlus į tuomet dar statomą Pilaitės rajoną: tarp nykių daugiaaukščių pustomas smėlis, o greta – gamta, miškas, laukai, upelis, trys ežerai dar nenusėsti vilniečių, kaip dabar. Miesto centras buvo tolimas tarsi pasaka, o tikrovė – rajone.

Vėliau, pradėjęs mokytis VU, praktiškai „apsigyvenau“ Senamiestyje. Pilies gatvė buvo mūsų namai su „Vaiva“ ir „Ledaine“, su į skolą duodančiomis parduotuvėmis, vietiniais gatvės muzikantais, bomžais, valkatomis ir prietrankomis. Gariūnmečio Vilnius buvo ir bjaurus, ir gražus: dar užtikome senųjų bohemos girdyklų, su įvairiomis kompanijomis išmaišėme visus Senamiesčio ir Centro parkus, tarpupartes, užkaborius.

Šis dvilypumas, ribos svarba, Vilniaus pa-

kraščių ir jų atskirties niūrumas justai mano tekstuose, bet kartu justai ir šioks toks Vilniaus romantizavimas. Mano Vilnius – ir barokinis, ir blokinis, o dar biologinis ir botaninis (juokiasi).

Dar vienas man svarbus Vilniaus dalykas – interjerai. Ypač privatūs vilniečių būstų interjerai. Bandau savo eilėraščiuose užčiuopti, ar jie ypatingi, ar kuo nors skiriasi nuo kitų miestų interjerų. Taip pat suvokti, kaip interjeras dera su eksterjeru ir vietove, kurioje stovi būstas, su šeimnininko charakteriu, su tuo, kokiai socialinei grupei jis priklauso. Skamba labai sudėtingai, bet iš tikrųjų rašant viskas intuityviai apčiuopiama. Labai įdomus procesas. Buvau „Interjerų“ ciklą užmetęs, dabar vėl prie jo grįžau.

Šiandienei lietuvių poezijai vis dar būdingas gamtinis lyrizmas. Net miestiečiai savo eilėse dažnai dainuoja apie akmenis, grybus, tarsi Itakės ilgisi kaimo sodybos. Koks tavo santykis su šia poezijos kryptimi? O su vadinamąja „miesto poezija“? O gal manai, kad toks poetų ir poezijos skirstymas – beprasmiš?

Tas lyrizmas kiek naftalininis, kita vertus, šią kryptį galima kuo puikiau atnaujinti – tai puikiai daro, pavyzdžiui, leva Toleikytė. Gamta yra neišsemiamas įkvėpimo šaltinis, tik mes kažkodėl vis semdavome iš lyrinio, kaimiško. Tiesą sakant, net pasigendu gamtos poetų: tikrų, rašančių apie paukščius, grybus, žvėris be „ružavų“ snarglių ar ūkiško susidomėjimo (skerstuvės, konservai, maisto atsargos). Pavyzdžiui, amerikiečių poetas Galway Kinnellis yra parašęs nuostabų eilėrašį apie kiaulę (tekstas yra Lauryno Katkaus sudarytoje JAV poetų antologijoje „Miestų atsiradimas“), jos „kiauliškumą“, grožį. O lietuvių

autoriai dažniausiai rašo, kaip ta kiaulė skerdžiama, rūkoma, kemšama į dešras, ryjama, pjaustoma, kaip garuoja jos kraujas.

Neskirstau poezijos (ypač savo) į gamtos, kaimo ir miesto – skirties linijos, jei kam nors jų reikia ieškoti, kitur. O J. Vaičiūnaitės, T. Venclovos, keleto kitų labiau „miesto“ poetų niekada nelaikiau „miesto“ poetais – labiau Vilniaus poetais, o tai ne vienas ir tas pat.

**Minėjai, kad dažnai išeini pasivaikščioti.
Ar turi mėgstamų bastymosi po Vilnių
maršrutų?**

Tikrasis bastūnas mūsų šeimoje yra Jurga (poetė Jurgita Jasponytė – aut. past.) – ji nuostabiai ištyrinėjusi ir mūsų Naujininkus, ir patį miestą. Jos įprotis niekada neiti nuvaikščiotomis, pagrindinėmis gatvėmis ar vietomis mane kartais siutina, kartais žavi. Aš kartais pagalvoju, kad esu tipiškąs vietinis, kuris žino, kaip kur nueiti intuityviai, niekada neatsimena gatvių pavadinimų, painioja kairę su dešine ir eina dažniausiai aplinkiniais, nepatogiais keliais, nes taip yra įpratęs.

Šiuo metu, deja, bastausi daug rečiau, nei norėtysi. O maršrutų turiu keletą. Vienas mėgstamas: iš namų Naujininkuose, per Aušros Vartų (arba Lapų) gatvę, Šventosios Dvasios gatvę, pro Barbakaną ir Misionierius kalnu žemyn ir tada arba į Užupį mažu tilteliu ir per kiemus, arba šv. Onos ir Bernardinų link, o tada – per parką (nors dabar rečiau, nes ten negalima rūkyti), arba į Senamiestį.

Ir maršrutas į darbą patinka: Aušros Vartų gatvę, per Aušros vartus žemyn, Didžiąją, Pilies, per Katedros aikštę iki Sirvydo g. Rytą, kai žmonių nedaug, tai – vieni gražiausių maršrutų.

**„Aš kartais
pagalvoju, kad
esu tipiškąs
vietinis, kuris žino,
kaip kur nueiti
intuityviai, niekada
neatsimena gatvių
pavadinimų,
painioja kairę
su dešine ir
eina dažniausiai
aplinkiniais,
nepatogiais keliais,
nes taip yra įpratęs.“**

**Gimei aštuntojo dešimtmečio pabaigoje,
taigi gyvenai ir sovietiniame Vilniuje, ir
posovietiniame, ir XXI amžiaus mieste.
Kas per tą laiką Vilniuje pakito labiausiai, o
kas nepakito visai?**

Iš sovietinio Vilniaus pamenu pilkumą ir kažkokią apleistį. Aišku, pamenu ir troleibusus Gedimino prospekte, ir kuplias liepas, ir šiaip daug žalumos, ledus „Rotondoje“ metalinėse taurelėse. „Svajonės“ konditeriją (kur dabar šlykštus „MacDonaldsas“). Žirgus Vingio parke – tėvai vesdavosi stebėti konkūrų. Žinoma, tas Vilnius – vaikystės, todėl romantizuotas ir kiek „ružavęs“, bet, kaip minėjau, prisimenu ir nykumą, fabrikus, užterštą upę, dūmus.

Apie dešimtąjį dešimtmetį jau tiek prirašyta, priešnekęta ir prirodyta, kad nėra ką ir pridurti. Taip, tai buvo – galiu tik tiek pasakyti. Kažkokia beveik nežabota laisvė ir didžiulis

G. Kazlauskaitė savęs miesto žmogumi nevadina.

„bardakas“. Bet tų metų nepasiilgsti, tai tiek pat beprasmiška, kiek ilgėtis jaunystės.

Vilniuje pakito labai daug kas, nors nuolat gyvenant mieste kismo mastą sunku tiksliai nusakyti. Tiesa, pastaruoju metu man tie pokyčiai patinka vis mažiau – miestas sparčiai verčiamas beveidžiu. Kita vertus, jis įgijo daug jaukumo ir svarbiausia, saugumo. Kas nepakito? Pasakysiu gal naiviai ir romantiškai: nepakito kol kas dar, laimei, Vilniaus dvasia. Ji, tikiuosi, neišvejama ir neišnaikinama.

Giedrė Kazlauskaitė: „Vilnius nėra prisijaukinamas“

Gimei Kėdainiuose, Vilniuje savarankiškai pradėjai gyventi būdama paauglė, kai įstojai mokytis į M. K. Čiurlionio menų mokyklą. Gal gali papasakoti, kokį įspūdį tuomet tau padarė sostinė, kokios erdvės giliausiai įsirežė į atmintį?

Man buvo vienuolika, Vilnius buvo pilkas, murzinas, posovietinis. Pradžioje internato auklėtojos išvesdavo pasivaikščioti į Kalnų parką ir Užupį. Paskui jau pažindinausi pati, bet intensyviau po miestą pradėjau vaikštinėti kokioje aštuntoje klasėje, kai ėmė kankinti nomadiški poreikiai. Arba sėsdavau į bet kurį troleibusą ir važiuodavau „į abu galus“. Atsimenu, kad 4 numerio maršruto gale baisiai rietė nosį – ten buvo mėsos kombinatas. Vilnius nėra prisijaukinamas, jis – atšiaurus. Tuo metu tarp paauglių buvo madinga rinktis vadinamajame Jaunimo sode, atrodė, dar veikė ir „Rotonda“. Atsimenu kažkokių linksmų žmones. Ten burdavosi įvairūs neformalai. Nepriklausiau nė vienai subkultūrai, šiaip atrodžiau kaip „queer“ ir ufonautė, tik pati to nesuvokiau.

Daug vaikščiojau į Operos ir baletų teatrą, buvo nemokamos kontramarkės. 1995-ųjų pavasarį „Life“ festivalis atvėrė dabartinės prezidentūros kiemą, ten vyko koncertai ir „tūsai“. Tiesa, policija iš pradžių mūsų ten neįleido, bet paskui kažkaip įlindome. Sakėme, kad renkame butelius. Grįždavome vėlai naktį, lipdavome per bendrabučio langų grotas į antrą aukštą, tai atrodė romantiška. Dar važiuodavome prie Balžio ežero maudytis ir šiaip. Įprastai tai vykdavo naktimis – kaip būsimi menininkai, labai troškome naktinio gyvenimo.

Kaip manai, gal sostinės nejaukumą lemia ir tai, kad nesi vadinamoji „tikra vilnietė“, t. y. Vilniuje negimei?

Aš jokių vietų nenorėčiau garbinti vien dėl to, kad jose gyvenau. Labai nemėgstu nekritiško gimtinių kulto, urbanistinio nacionalizmo.

Esi gana ilgai gyvenusi egzotišku rajonu laikomoje Naujojoje Vilnioje. Gal gali papasakoti apie šią vietą, jos atmosferą?

Taip, ta vieta turi savo dvasią. Ją pasirinkome grynai ūkiniais sumetimais – dėl pigios nuomos. Gyvenome netoli ligoninės, itin tirštai apgyvendintame daugiabutyje, kur dominavo rusakalbiai. Man patiko, kad jie tikrai akylai vieni kitus stebėjo, daug kalbėdavosi po langais ir pro langus, bet jokių ryšių su kaimynais neužmezgėme. Gyvenome gana uždarai. Gražiame ligoninės parke stumdžiau vaiko vežimėlį, kartais kalbindavo pasivaikščioti išvesti pacientai. Kiek toliau buvo daugiau gamtos, Vilnelė, geležinkelis; senoji Naujoji Vilnia su itin ryškiais kontrastais tarp landynių ir prabangesnių namų. Duktė ten ėjo į darželį, išliko emociniai epizodai, bet

negrįžtu pasivaikščioti savo malonumui.

Ar tai reiškia, kad neturi nė vieno pamėgto pasivaikščiojimų maršruto, pamėgtų parkų, kapinių ar kitų erdvių, kurias periodiškai kiltų noras aplankyti?

Tikiuosi, kad ne. Į kapines karantino metu einu dėl patogumo – ten labai gerai išbūti kai kuriuos susitikimus, virtualius ir ne. Bet įprastomis sąlygomis turbūt ten neičiau, nemėgstu tuščio mirties poetizavimo. Nejaučiu ir pasivaikščiojimo poreikio, nebent reikia su kuo nors bendrauti. O pasivaikščiojimas vienai man yra nebūtina prabanga.

Esi baigusi Vilniaus universitetą. Ne vienas rašytojas minėjo, kad ne tik universiteto dėstytojai, bet ir senieji rūmai įkvepia, leidžia pajusti istorijos dvasią. Tau tai buvo svarbu?

Turbūt, aš gana egzaltuotas žmogus. Mūsų laikais nė neturėjome kur daugiau studijuoti, Europa dar nebuvo atvira. Įkvėpdavo žinojimas, kad tiems rūmams ir bibliotekai – jau 400 metų, ten būta senovinių žmonių žvilgsnių, kūnų, dvasios. Kai buvau paauglė, per vasaros praktikas vesdavo piešti į tuos kiemus. Mama buvo nusivedusi į „Poezijos pavasario“ skaitymus Sarbievijaus kieme, gal tai irgi veikė kaip likimo nuojauta.

Kaip ir dauguma tavo kartos poetų, kuri laiką gyvenai gana bohemiskai, lankydavai menininkų oaze vadintame „Suokalbyje“, veikusiame Rašytojų sąjungos rūmuose. Papasakok apie amžiaus pradžios (skamba juokingai, ypač turint galvoje tai, kad kalbame apie XXI amžiaus pradžią) Vilniaus literatų „neoficialų“ gyvenimą – kavines, bendravimo formas.

Taip, „Suokalbio“ ilgėjausi dar ilgai po jo uždarymo. Penktadieniais ten tvyrodavu Kalėdų dvasia – sutikdavai visus tuos pačius, nors jų ir nepažinojai. Ten švėsdavau gyvenimą. Tipazai turėjo charakterius. Jie net nebuvo literatai, nes kiek vyresni literatai, pavyzdžiui, Vytautas Dekšnys, jau bjaurėdavosi ta „bohema“. Sakydavo, jei jau žmogus sugeba užsilipti ir šokti ant židinio, galime diagnozuoti. Tikrai esu ten šokusi, vieną kartą ir su levi Gudmonaite. Rodos, ten rinkdavosi nelabai pripažinti literatai, filologės, alkoholikai ir įvairūs nevykėliai. „Suokalbis“ šiokiadieniais dirbdavo ligi dvyliktos. Kadangi dar nebūdavau išgėrusi savo alaus, mėgdavau grįžti namo Vokiečių gatve su bokalu rankose. Nesididžiuoju tuo, tik iškyla kaip prisiminimas. Sargas, kai pamatydavu mane, rėkdavo, kada grąžinsi bokus. Šiaip jau aš juos grąžinau, nors vieną kitą esu ir sudaužiusi.

Nepamenu, kad būčiau daug bendravusi su literatais. Bet, taip, studijų metais jie natūraliai

jėjo į mano aplinką. Gal tai labiau susiję su konkrečiais žmonėmis – vieni eidavo vakarais kur nors pasėdėti, kiti ne. Retkarčiais prisijungdavau. Vienu metu lankytasi „Baltuose drambliuose“, ŠMC kavinėje, dar šen bei ten – kol atsibosdavo. Užstalėse liedavosi Andriaus Jakučiūno „Utopijoms“ artimos fantazijos, tai vertinau. Jis pats dažniausiai ir generuodavo tuos pokalbius.

Man visuomet savotišką nuostabą kėlė tai, kad, nepaisant kavinių gausos, Vilniuje šiuo metu vargu ar yra kavinė ar baras, kur nuolat rinktųsi įvairių kartų literatai. Atrodo, bohemiškų pasisėdėjimų etapas daugumai baigiasi ties trisdešimtuoju ar trisdešimt penktuoju gimtadieniu. Gal vadinamoji miestieškoji kultūra, kurios vienas iš svarbesnių elementų yra susitikimas su draugais kavinėse ir baruose, mums svetima?

Nežinau, bent jau aš vargiai jaučiuosi miesto žmogumi; nemėgstu nei pabrėžtinai miestietišku, nei agrarinių atributų. Man ir tas dirbtinis konfliktas tarp kaimo ir miesto literatūros – atgrasus. Be to, kas iš to miesto, jei vis vien visi reziduoja „Facebook“. Nors su tavo teiginiu nesutikčiau – turintieji pretenzijų į bohemą lyg renkasi „Vėjuose“. Taip, maždaug ligi trisdešimt penkerių – bohema pareikalauja sveikatos. Kol gyvenome įprastomis sąlygomis, visiškai pakakdavo eilinių, niekuo neypatingų užstalių Knygų mugėje, po renginių „Post scriptum“, „Saliono“, „Širdelės“ Druskininkuose, festivaliuose užsienyje.

Tavo eilėraščiuose – daug architektūrinių metaforų – dviaukštės struktūros, rūmai, kambariai, kuriuose subjektai įkalinti savo noru ar kitų valia. Pavyzdžiui, istorinį Vilnių lygini su keliaaukščiu pastatu: „Miestas,

kurio gete susitiko / Adomas Suckeveris ir Samuelis Bakas, / turi daug rūšių, keliais aukštais po žeme / ten gyveno žmonės, į dienos šviesą / jie net nesiteikė lįsti.“ (eil. „Dvasių kambarys“). Jei miesto architektūra atskleidžia miestiečių mentalitetą, vertybes, ar tai reiškia, kad mums būdingas susiskaidymas, polinkis slėpti ir slėptis?

Ne vienoje ekskursijoje esu girdėjusi, kad dauguma senųjų Vilniaus gyventojų visą laiką praleisdavo rūsiuose (Senamiestyje daug kavinių, kurios rūsiuose ir įrengtos). Tų žmonių regėjimas taip prisitaikydavo prie tamsos, kad jie visai nepageidavo iš ten išeiti. Nežinau, ką tai atskleidžia, gal visgi labiau nekilnojamojo turto taupumą. Bet tų kavinių rūsiuose visais laikais itin nemėgau. Lygiai taip pat nemėgstu ir „sėdėjimo languose“, bet ką tai reiškia, ne man analizuoti.

**„Suokalbio“
ilgėjausi dar ilgai
po jo uždarymo.
Penktadieniais
ten tvyrodavau
Kalėdų dvasia –
sutikdavai visus
tuos pačius, nors
jų ir nepažinojai.
Ten švėsdavau
gyvenimą.“**

Daug skonio ir spalvų

Gabija Stašinskaitė

„Buddha bowl“, „smoothie bowl“, „poke bowl“ – tai tik keletas įvairių pavadinimų patiekalams dubenėliuose apibūdinti. Įvairiausių ingredientų bei spalvų maistas dubenėliuose per pastaruosius keletą metų tapo ne tik puikiu subalansuotos mitybos pasirinkimu, bet ir estetiniu pasigėrėjimu akims. Pavasariui už lango augaliją nudažant ryškiomis spalvomis, Vilniaus restoranai taip pat maišo spalvas, o vietoj paletės tam naudoja dubenis.

„Chaosuose“ ruošiami dubenėliai su sterku, lašiša, jautiena, vištiena ir „tempeh“. Pauliaus Peleckio nuotr.

Padažai už pažadus

„Chirasi“ (liet. išsibarstęs) ir „donburi“ (liet. dubuo) – tokiais pavadinimais Japonijoje vadinami dideli ryžių dubenys, kuriuose – marinuotos daržovės, žuvis ar mėsa bei kiti ingredientai. 2020 metų spalį hostelyje „Jamaika“ šiuos japonų virtuvės patiekalus pradėjęs gaminti Mindaugas Karosas kviečia jiems suteikti lietuviškesnį pavadinimą – chaosai.

„Chaosai“ – tai solo virtuvės projektas. Dešimt metų virtuvėje besisukantis bei dideliuose restoranuose dirbęs Mindaugas, gyvendamas įvairiose šalyse, suprato, kad nebenori sunkiai dirbti kitiems, ir iškėlė klausimą, o kas, jei dirbtų sau? Grįžęs į Lietuvą sušius ir „bowl“ patiekalus Mindaugas kurį laiką gamino Nidoje, o vėliau persikėlęs į Vilnių įkūrė nedidelį restoranėlį vos su 6 m² virtuve! „Chaosuose“ esu ir direktorius, ir indų plovėjas, ir buhalteris, ir maisto technologas bei gamintojas“, – vardija Mindaugas.

Restorano pavadinimas radosi tuomet, kai Mindaugas darbavosi Kopenhagoje. Virtuvės šefas Mindaugą mokė, kaip gaminti patiekalą, susidedantį iš dubenėlyje patiekiamų ryžių, lašišos ir avokadų. Kaip Mindaugas pasakoja, „tas patiekalas atrodydavo kaip tėkštas, numestas ir priminė chaosą“. Taip atsirado jo paties restorano pavadinimas, kuriame šiuo metu siūloma paragauti dubenėlių su sterku, lašiša, jautiena, vištiena ir „temphe“.

Kiekvienas iš meniu esančių dubenėlių patiekiamas su specialiu sojų ir česnakų padažu, turinčiu šmaikščią istoriją. Kai Mindaugas dirbo Kipre su 7 filipiniečiais, vienas jų turėjo Mindaugui itin patikusio padažo receptą. Vieną dieną šis filipinietis užsiminė,

kad jam reikia žmonos. Mindaugas prasitarė, kad jo sesė vieniša, ir pasisiūlė suorganizuoti filipiniečiui pokalbį su ja, mainais norėdamas gauti padažo receptą. Nors ir be vestuvių baigties, pokalbis įvyko, susitarimo pažadas buvo ištesėtas, o padažas dabar sėkmingai gardina „Chaosą“ patiekalus.

„Jamaika“ hostelyje įsikūrusi Mindaugo virtuvėlė, kaip jis pats teigia, susideda iš trijų pagrindinių komponentų: ingredientų šviežumo, jų kokybės bei Mindaugo gamtinio įgūdžių. Virtuvės šefas džiaugiasi, kad įsikūrė „Jamaika“ hostelyje ne tik dėl jį supančios kelionių auros, bet ir dėl pašonėje esančio „Halės“ turgaus. Neretai turguje jis pats derasi dėl kainų bei taip papildoma virtuvę reikiamais produktais. „Faktas, kad dirbu vienas, suteikia aukštą kokybę klientams, nėra bereikalingai išnaudojamos jėgos, o aš tiesiog darau tai, kas man patinka. Geri draugai iš „Sofa de Pancho“ sakydavo: „Tu įdedi savo dvasios, turi gerą aurą aplink save ir tai atsispindi maiste.“

Kur?

Visų Šventųjų g. 9

Nuo sulčių baro iki restorano

Vaisiai, uogos ir daržovės – kur kitur rasti šių produktų, jei ne sode. Pasirodo, šis įsikūręs pačiame Vilniaus centre. „The Urban Garden“ (liet. miesto sodas) – taip vadinasi Gintarės ir jos vyro Mathieu prieš porą metų įkurtas šeimos restoranas, kviečiantis į žalumą gyvą vietą, nepalikant Vilniaus ribų.

„Nuo sulčių baro iki restorano“, – juokauja jau 15 metų vegetare esanti Gintarė. Dar prieš įkurdami restoraną „The Urban Garden“ drauge su savo vyru nemažai keliavo užsienyje ir į Lietuvą sugalvojo atvežti šaltai spaustų sulčių konceptą, tad taip įkūrė sulčių barą. Nors veiklą sekėsi vykdyti neblogai, Gintarė pripažįsta, kad ji buvo gana sezoniška, – lietuviai nebuvo suvilioti šaltą žiemą gerti šaltas sultis.

Lūžis įkurti restoraną įvyko tuomet, kai lankydamasi Balyje šeima paragavo „bowl“ tipo patiekalų. Vienas jų – „smoothie bowl“. Turbūt ne vienas esate girdėjęs apie vaisių kokteilius, vadinamus glotnučiais. Šiuo atve-

ju „smoothie bowl“ yra tirštesnės konsistencijos šaltas kokteilis, nugulęs dubenėlyje bei patiekiamas su įvairiausiais priedais, tokiais kaip vaisiai, įvairios uogos, granola, riešutai ar pan. Nors Balyje „smoothie bowl“ prilygsta ledų tekstūrai, restorane juos pateikia pritaikytus lietuviams – kiek šiltesnius.

Vienas populiareusių bei itin egzotiškų dubenėlių, kurį galima rasti ir „The Urban Garden“, – „acai bowl“. Kopūstpalmių („acai“) uogos auga Amazonės miškuose ir vadinamos supermaistu, nes yra kupinos įvairių vitaminų, antioksidantų, mineralų ir kitų naudingų medžiagų. Dėl uogų augimo lokacijos bei maistinės vertės nenuostabu,

Savo „smoothie bowl“ „The Urban Garden“ valgysite iš kokosinio dubenėlio. Sigitos Valantiejūtės nuotr.

„Poke“ havajietiškai – supjaustyti skersai į gabalelius. Dvilės Jakštaitės nuotr.

kad „acai bowl“ visų pirma atsirado Brazilijoje bei paplito tarp banglentininkų, kurie po pasiplaukiojimo norėdavo suvalgyti ką nors skanaus ir itin sveiko.

Balyje drauge su vyru Gintarė įkvėpimo saviems receptams sėmėsi iš gausios „smoothie“ dubenėlių pasiūlos. „Skoniai labai egzotiški, bet kadangi Lietuvoje gerų vaisių, tokių kaip mangai, kartais sunku gauti, stengiamės naudoti ir lietuviškus produktus, tokius kaip avietės ar serbentai.“ Kaip Gintarė teigia, „The Urban Garden“ svarbu užtikrinti ne tik produktų kokybę, bet ir parodyti, kad čia maistas gali būti skanus tiek veganui, tiek visavalgiui.

Kur?

J. Basanavičiaus g. 3

Gatvės maistas – ne gatvėje

„Prašom užeikite, mes jus pamaloninsime maistu“ – tokią idėją reprezentuoja Rinktinės gatvėje įsikūręs restoranas „Please“ (liet. prašau; pamaloninti). Kaip restorano įkūrėja Yulia ir vadybininkė Erika teigia, pavadinimas transliuoja vietos svetingumą, o drauge pateikiamas prierašas „casual eats“ kalba apie kasdieninį, gatvės maistą, tačiau tiekiamą restorane. „Gatvės maistas, bet ne gatvėje“, – juokauja Erika. Būtent šiai kategorijai galima priskirti ir restoraną garsinantį patiekalą „poke bowl“.

„Poke bowl“ (ir ne, tai neturi nieko bendro su „Pokemon“) – iš Havajų kilęs patiekalas,

kurį sudaro marinuota žuvis, ryžiai bei daržovės. Iš havajiečių kalbos „poke“ reiškia „supjaustyti skersai į gabalėlius“. Pjaustymu užsiimdavo Havajuose po žvejybos grįžę žvejai, kai būdami labai alkani jie greitai ir lengvai supjaustydavo savo pagautą žuvį bei taip pasiruošdavo valgyti. „Patiekalas tapo populiarus visur, nes jį itin lengva paruošti, taip pat jis ir labai sveikas“, – sako Yulia.

Tradiciškai „poke bowl“ gaminamas su tunu bei ryžiais, tačiau patiekalui išpopuliarėjus atsirado ir įvairių jo variacijų, kai ryžiai keičiami bolivinėmis balandomis, o tunas – lašiša, krevetėmis, vištiena ar tofu. „Please“ restorane siekiama patiekalą išlaikyti kuo autentiškesnį, tad „poke bowl“ gaminami su jūrų gėrybėmis (bei tofu opcija vegetarams, veganams), tačiau neįtraukiant vištienos.

Jei visgi apie „poke bowl“ jau esate girdėję, galbūt pirmą kartą išgirsite pavadinimą „pokeritto“. „Please“ restoranas vienintelis Vilniuje siūlo tokio tipo patiekalą, kai „poke bowl“ patiekiamas suktinuko pavidalu. Kitaip nei „poke bowl“, „pokeritto“ yra šiltas, o jį galima valgyti vos tik pasiėmus išsinešti, tad patiekalas itin tiks tiems, kurie negali išlaukti akimirkos, kai jų dubenėlis pasieks namų stalą. Visgi Yulia ir Erika įspėja – būkite atsargūs manydami, kad ši porcija yra vienam asmeniui!

Kur?

Rinktinės g. 5

Visos pasaulio virtuvės vienoje

Iš Gedimino prospektė įsikūrusio restorano pavadinimo „2Buo“ nesunkiai galima suprasti, koks indas naudojamas tiekiamam maistui. Logotipe taip pat įžvelgiami du lankai – vienas yra viršuje, kitas – apačioje, juos

sujungus gaunama skritulio forma. Kaip restorano įkūrėjai Dovilė Piliponytė ir Edgaras Averbuchas teigia, šis skritulys simbolizuoja pasaulį, o jų dubenėliuose atrandami viso pasaulio virtuvių skoniai.

„Buddha bowl“ pasaulyje yra gerai žinomas

„Jūros gėrybių dreifas“ (dubenėlis kairėje) vienareikšmiškai sulaukia daugiausia „2Buo“ lankytojų simpatijų. „2Buo“ nuotr.

patiekalų dubenėlyje konceptas, labiausiai paplitęs veganiškoje mityboje. Patiekalo pavadinimas radosi iš istorijų, kad Buda, vaikščiodamas po apylinkes, visuomet nešiojosi dubenėlį, į kurį žmonės aukodavo maistą. Kaip „2Buo“ virtuvės šefė Dovilė teigia, „buddha bowl“ atspindinti maisto įvairovė tapo atspirties tašku, leidusiu sukurti savąją dubenėlio koncepciją. Ši yra grįsta

lygybe, kad nepaisant to, kokio pobūdžio valgytojas esi, turi gauti vienodas teises į visavertį maistą. „Esi veganas? Tau pakaks salotų su alyvuogių aliejumi. Ne. Tu taip pat turi gauti įdomų, maistingą ir skanų patiekalą“, – sako Dovilė.

Siekis pateikti žmogaus organizmui kuo naudingesnį patiekalą taip pat atspindi ir „2Buo“ įkūrėjų pasirinkime – vietoj ryžių (kaip dažnai įprasta) dubenėliuose naudojamos kruopos. Dovilė ir Edgaras neslepia, kad pradžioje iš aplinkinių sulaukė daug klausimų, kodėl kruopos? Kodėl ne ryžiai? Trūko labai mažai, kad dubenėlių pagrindas būtų patiekiamas klientams palankesniu, ryžių formatu. Visgi aplinkinių spaudimas galiausiai buvo atlaikytas. „Laikėmės savo nuomonės ir pasisėkė iškomunikuoti žmonėms, kad tai yra kur kas sveikesnis pasirinkimas“, – džiaugiasi Edgaras. Dabar restoranas siūlo kruopų pagrindo dubenėlius su mėsa, žuvimi ar vegetariškais, veganiškais garnyrais.

„2Buo“ virtuvės šefė Dovilė kreipia dėmesį ne tik į dubenėlių teikiamą maistingumą, bet ir į estetinį vaizdą. Ieškoma naujų ingredientų pateikimo būdų, tokių kaip skirtingas daržovių pjaustymas, kukurūzų burbuliukų naudojimas, burokėlių pigmentu nudažyti putpelių kiaušiniai bei patiekalų pateikimas kokosų dubenyse. „Kiekvienam turėtų būti svarbu, ką deda į burną ir kad maistas yra menas, tad turi būti labai gražu akims ir labai skanu skrandžiui“, – pokalbį užbaigia Dovilė.

Kur?

Gedimino pr. 24

Sugrįžęs pajūrio žvilgesys

Laura Misiūnaitė
Igno Nefo nuotr.

**Modernizmo šauklys, džiaz
lopšys, architektūros lūžis – tik
keli „Neringos“ apibūdinimai.
Paradoksalu, tačiau neišvengiama,
kad į ateitį žvelgusią architektūrą
norime konservuoti ir paskelbiame
paveldu. „Neringa“ iki šių dienų
išlieka svarbiu kultūros paveldo
objektu, nuolat diskutuojama apie
(ne)kintantį šio pastato veidą.**

1959–1960 metais suprojektuoti viešbutis ir
restoranas iš karto tapo Vilniaus sensacija.
Restorano interjeras jau po dešimtmečio
buvo įtrauktas į paveldo objektų registrą,
įvairių sričių mokslininkai jį tyrinėja iki šių
dienų. Dabar „Neringa“ vėl atveria duris po
ketverių metų rekonstrukcijos.

Akylai stebima nuo pat pradžių

Naujasis restoranas XX amžiaus septintajame dešimtmetyje sutraukdavo išskirtinę publiką, kuri savo ruožtu skatino stropiau dirbti sovietines saugumo tarnybas. Spalvingas, modernus ir itin aukštos meninės vertės

interjeras, tuo laiku ne itin toleruojamas džiazas žavėjo sostinės intelektualinę grietinėlę. Be jaukiai pietaujančių šeimų, restorane nuolat lankydavosi menininkų grupelės, universiteto profesoriai ir nuo jų neatsiliekanys studentai. Mažonoje restorano salėje susiformavo vadinamasis profesorių stalas,

Naująjį „Neringos“ logotipą įkvėpė istorijos archyvuose aptikti dizainerio, juvelyro Felikso Daukanto restorano logotipo eskizai.

čia diskutuota apie meną, kultūrą, kritikuota politika, tačiau ne sistema. Juk kiekvienas žinojo – pokalbių klausomasi.

Ir iš tiesų šioje „laisvės oazėje“ KGB buvo įrengę sudėtingą šnipinėjimo tinklą. Pastate buvo suprojektuotas pasiklausymo kambarėlis, restorano sienose įmontuota pasiklausymo įranga. Jei jos neužtekavo (galbūt džiazo grupė užgrodo per garsiai), padavėjas ant stalo nerūkantiems klientams galėjo atnešti „įgarsintą“ peleninę.

Dabar, kaip teigia restorano direktorė Agnė Lenickienė, senosios pasiklausymo įrangos nebuvo rasta: viešbučio ir restorano pastatai jau buvo tvarkomi prieš porą dešimtmečių.

Restorane sovietmečiu šnipinėti vietiniai, viešbutyje – žmonės, atvykę iš svetur. Genocido ir rezistencijos tyrimų centro archyvuose iki šiol išlikę KGB saugoti „Neringos“ svečių sąrašai. Pagal centro duomenis, užsieniečiai buvo stebimi ne tik saugantis žvalgybų agentų, bet ir baiminantis, kad per

Šiltos spalvos, smėlio kopas imituojančios aptakios linijos, smulki medžio apdaila kuria Neringos kurorto dvasią. Nuotraukoje – Juozo Kėdainio bareljefas „Neringa“ (1959 m.).

juos nebūtų perduodama netinkama spauda: pagrindžio leidiniai, laiškai ar literatūra iš Vakarų. Jaudintis turbūt būtų ko, turint omenyje tai, kad sovietinės Rusijos disidentas Josifas Brodskis čia taip pat apsilankydavo ir net yra skyręs „Neringai“ eilėraštį.

Įkvėpta Kauno ir pajūrio

Nepaisant svečių stebėjimo ir sekimo, ši vieta išliko populiari per visą sovietmetį. „Neringos“ architektai broliai Algimantas ir

Vytautas Nasvyčiai laikomi vienais iš tautinio modernizmo pionierių. Tokio tipo architektūra buvo tarsi ryškus saulės žybsnis tarp stalinistinių monolitų. Viešbučio fasadą įkvėpė Kauno tarpukario architektūra, o restorano interjerą papuošė raštuoti gobelenai, smulkios mozaikos, šioms erdvėms pritaikyti dailės kūriniai. Visa tai sudarė demokratiškos – žmogaus mastelio – architektūros įspūdį ir kūrė jaukią atmosferą, įkvėptą atostogų pajūryje.

**„Neringos“
architektai broliai
Algimantas
ir Vytautas
Nasvyčiai laikomi
vienais iš tautinio
modernizmo
pionierių. Tokio
tipo architektūra
buvo tarsi ryškus
saulės žybsnis tarp
stalinistinių monolitų.**

Sovietinių visuomeninio maitinimo įstaigų pavadinimai neretai tapdavo „raktu“, suteikiančiu būdą geriau suprasti architektų užmojus ir meninius sprendimus. Neretai tokių vietų interjeras buvo kuriamas tarsi pasakojant nuoseklią istoriją. „Neringos“ restorane siekta atkurti Neringos kurorto dvasią, įamžinti lietuvišką pajūrį. Šiltos spalvos, smulki medžio apdaila primena Neringos kopų formas, o netoli baro įrengtame baseinelyje šviesa žybsi vandens paviršiuje tarsi saulėtą dieną prie jūros. Nepamiršti ir mitai:

restorano Didžiojoje salėje nutapyta freska „Naglis ir Neringa“, kurios siužetas paremtas Neringos atsiradimo legenda. Pajūrio temą papildo ir kiti, savaime neutralūs dekorų elementai – žaliuojantys augalai ar aptakių kampų staliukai, galintys priminti smėlio nugludintus akmenėlius.

Vienas svarbiausių nuo 2017 metų vykusios rekonstrukcijos tikslų buvo išsaugoti šį paveldą, todėl restorano patalpos buvo užkonservuotos iki viešbučio statybų pabaigos. Tam tikslui sumontuota speciali projektinė perdanga: restorano sienas ir lubas apgaubė metalo ir betono konstrukcijos, saugojusios erdves nuo mechaninių pažeidimų, lietaus ar sniego. Tik pabaigus statybos darbus imtasi restauruoti restoraną. A. Lenickienė pasakoja, kad buvo svarbu ne tik restauruoti, bet ir atkurti tai, kas apgadinta buvusių remonto darbų metu. Pavyzdžiui, baro sienoje anksčiau iškirstas įėjimas į viešbutį, o dabar apsispręsta jį užmūryti ir atkurti pirminį vaizdą. Sunykusios apdailos detalės atkurtos ir pasitelkiant archyvinės nuotraukas.

Kai istorija įpareigoja

Viešbučio ir restorano valdybos pirmininkė Rūta Tamulienė pasakoja, kad bendra estetinė kryptimi stengiamasi tęsti tai, kas buvo pradėta daugiau nei prieš 60 metų. Pavyzdžiui, naujasis logotipas mena septintojo dešimtmečio vizualinį kontekstą: jo įkvėpimo šaltiniu tapo archyvuose aptikti Lietuvos dizaino tėvu laikomo Felikso Daukanto restorano logotipo eskizai. Juos pasitelkusi dizaino agentūra „Critical“ sukūrė naująjį logotipą. Dabar tas pats prekės ženklas žymi ir restoraną, ir viešbutį, ir tris barus. Jiems pritaikyti skirtingi spalviniai kodai, padedantys šias vietas atskirti.

Svarbu paminėti, kad ilgą laiką viešbutis ir restoranas gyveno skirtingus gyvenimus. Kaip paveldo objektas, restorano interjeras buvo labiau tausojamas, o viešbučio patalpų išvaizda kito daugiau. Dabartinės rekonstrukcijos metu viešbučio fasadas išsaugotas, o patalpos perstatytos. Vertingosios restorano interjero savybės tapo įkvėpimo šaltiniu naujai įrengiamoms viešbučio erdvėms. Kūrybiškai interpretuotos medžiagos, tekstūros ir pajūrio siužetas persikėlė ir į miegamuosius kambarius. Taip apartamentuose atsirado senaisiais gobelenų raštais marginti minkštasuoliai, mozaikinio betono liejiniai vonios kambariuose, šlapio smėlio vaizdą imituojančios kambarių grindys.

Kitas jamžintas architektūrinis palikimas – atrasta XVI amžiaus krosnis. Architektūros tyrimų centro ataskaitoje pažymima, jog tikslesnę įrenginio datą nustatyti sunku, nes yra išlikusi tik nedidelė krosnies dalis, tačiau sprendžiant iš šios miesto dalies istorijos ji turėtų būti Vilniaus amatininkų veiklos reliktas, nes tuo laikotarpiu mieste ir valdovo rūmuose išaugo didžiulis kokybiškų statybinių medžiagų poreikis.

Kita vertus, vietos istorija neapsiriboja sienomis. Nors ir neįtrauktas į paveldo registrus, seniesiems lankytojams čia valgytas troškinys ar Kijevo kotletas sukelia malonių nostalgijos prisiminimų. Restorano meniu kinta, tačiau legendiniai patiekalai, čia gaminti daugelį metų, bus ruošiami ir dabar. Kūrybiškai pažvelgta ne tik į sovietinį palikimą: po restoranu esančiame rūsio bare nuolatinis meniu įkvėptas XX amžiaus 10-ojo dešimtmečio tematikos. Be to, R. Tamulienė pažymi, jog nemaža „Neringos“ fenomeno sėkmės dalis yra ta, kad ji niekada nebuvo skirta konkrečiai lankytojų grupei. Čia rinkosi

studentai, profesoriai, muzikantai, mokslininkai, miesto gyventojai ir svečiai. Ši įvairovė lieka vertybe, kurią norisi puoselėti ir toliau. Tai – vietos istorija, kurią kuria tik patys vilniečiai.

Kur?

Gedimino pr. 23

Sovietinis restorano interjeras tapo įkvėpimo šaltiniu naujai įrengiamoms viešbučio erdvėms, kuriose savo vietą turi ir istoriniais gobelenų raštais marginti minkštasuoliai.

Apie parduotuves ir tai, kas praeina

Gabija Stašinskaitė

Linos Margaitytės ir Mariaus Krivičiaus nuotr.

Augame ir keičiamės mes. Auga ir keičiasi miestai. Dūkimą kieme ilgomis vasaros dienomis pakeičia greitas, didelio miesto tempas, laiko skaičiavimas ir nuolatinis supančios aplinkos kismas. Smegenų kertelėse užsikala langai, taip pat jie užkalami ir fotografijų serijoje „Vilnius. Atsisveikinimai“ vaizduojamoms parduotuvėms. Karantino metu pradėtame projekte kinematografininkai Lina Margaitytė ir Marius Krivičius fiksuoja sostinėje esančias, bet su lankytojais jau atsisveikinusias parduotuves bei kitus objektus, į kuriuos daugiau neužeiname, jais nebesinaudojame arba paprasčiausiai jie mums tampa nebereikalingi. Projektas kalba apie tarpsnį, kai suaugame, kai pradedame nebetikėti Kalėdų Seneliu, o viskas aplink pasidaro logiška, dėsninga ir buitiška.

Keliavimas mieste pro fotoobjektyvą

Lietuvos kultūros tarybos finansuojamas projektas „Vilnius. Atsisveikinimai“ radosi 2020 metų pavasarį, kai Lina ir Marius buvo suvaržyti judėjimo ir daugiausia laiko praleido savo gimtajame mieste Vilniuje. Prieš tai kūrėjai keliavo po Lietuvą bei dėmesį skyrė mažų miestelių ir kaimelių parduotuvių fotografavimui, kurdami nuotraukų seriją „Laikiniai atidaryta“.

„Minimaliai judėdami supratome, kad tai yra laikas, kai reikėtų nežiūrėti, kas ir kur yra toliau, o padaryti kažką, kam niekada neturėdavai laiko. Tiems artimiausiems dalykams“, – sako Lina. Taip kilo idėja įamžinti nedidelių, privačių Vilniaus parduotuvių nykimą ir parodyti istorinį bei kultūrinį miesto kismą. „Per parduotuves galima papasakoti ir visą socialinę kaitą. Tarkime, Metalų gatvėje yra taboro gyventojus aptarnavusi parduotuvė, kuri dabar uždaryta, nes taboras iš tos vietos iškeltas“, – pasakoja Lina.

Galgių parduotuvė Centrinėje gatvėje per pastarąjį dešimtmetį išgyveno nepastovų laikotarpį – tai būdavo atidaroma, tai uždaroma.

Laivas laukuose – atsitiktinai Linos ir Mariaus atrastas objektas.

Minėta krautuvė buvusiame tabore, Pagiriuose esantys kioskai, buvęs arbūzų stendas ar metaliniai, bet iš vietos jau iškelti automobilių garažai – tai keletas kinematografininkų dueto užfiksuotų objektų, kuriuos įprastai praleistume pro savo akiratį. Savo projekte Lina ir Marius jais sudomina kurdami atmosferinį pasakojimą, o jam pastiprinti naudoja vidutinio formato juostą. Kūrėjų teigimu, šis fotografavimo būdas reikalauja susikaupimo, atsiribojimo nuo aplinkos trikdžių ir leidžia išvystyti santykį su objektu bei aplinka. „Tai

nėra greitas fotografavimas, kai atvažiuoji, nufotografuoji iš visų kampų ir išvažiuoji. Nejauti, kad kurtum apie parduotuvę reportažą“, – apibūdina Marius.

Užfiksuoti tai, kas nyksta

Rodos, kad lėtas fotografavimas tampa priešprieša greitiems, mieste atsirandantiems pokyčiams, vykstantiems prieš pat Mariaus ir Linos akis. Kartą neplanuotai užtikę bei užfiksavę nebenaudojamus metalinius

garažus, po poros dienų kinematografininkai pastebėjo, kad jų nelikę. „Džiaugiamės, kad pavyko tuos metalinius garažus įamžinti, nes tai yra vienas iš ikoniškų praėjusio laiko ženklų. Dabar jie dingsta ir ateina vieta naujiems dalykams“, – sako Lina. „Garažų eros pabaiga – visai didelis įvykis Vilniui“, – priduria Marius.

Istorijos įamžinimas – aspektas, projekto metu Linai ir Mariui teikiantis daugiausia džiaugsmo. Kinematografininkai pasakoja, kaip kartą atvyko užfiksuoti Panevėžio gatvėje esančios alaus parduotuvės, tačiau tąkart rezultatas jų netenkino ir parduotuvę nuspręsta aplankyti kitą dieną. Atvykę kitą kartą, kūrėjai pamatė, kad parduotuvė tapusi skelbimų stendu su daug rinkiminių plakatų. „Tarsi kažkokios šiukšlės, bet ir tai yra istorija, tad fotografuoti pasidaro dar smagiau“, – paaiškina Marius.

Priešingai nei nuotraukų serijoje su mažų miestelių, kaimelių krautuvėmis, „Vilnius. Atsisveikinimai“ nuotraukos pateikiamos drauge su rašytiniais fragmentais, kuriuos rengia Linos ir Mariaus draugė Karolina Sadauskaitė. Tekstuose naudojami žmonių atsiminimai apie parduotuvę, perteikiamas pačios tekstų autorės žvilgsnis į aplinką. Kaip Lina ir Marius teigia, jų nuotraukos yra ir dokumentuojančios, ir kalbančios emociškai, tad tekste pateikiamą amžininko liudijimą apie vietą bus įdomu skaityti tiek dabar, tiek po 10 metų.

Parduotuvių gerbėjų bendruomenė

Ieškodami fotografavimo objektų, Lina ir Marius naudojami ne tik savo, bet ir „Instagram“ projekto sekėjų žiniomis. Kūrėjams pavyko suformuoti aktyvią bendruomenę, kuri noriai dalijasi parduotuvių pasiūlymais, jų vietų

koordinatėmis taip prisidėdami prie projekto plėtrės. Patys Lina ir Marius svajoja, kad projekto nuotraukos nugultų ne tik internetinėje erdvėje, bet ateityje galbūt taptų ir fizine, didelio formato nuotraukų paroda.

Nuotraukose žiūrovas gali atrasti jam buvusias artimas vietas bei pastebėti ne tik miesto, bet ir savo paties pokyčius, juos apmąstyti. Paklausti, kaip vis dar tebesitęsiantis „Vilnius. Atsisveikinimai“ projektas pakeitė jų kūrėjus, teigia, jog jis suteikė galimybę pažvelgti toliau nei tik į dabartį. „Mes esame lietuviai, mes esame vilniečiai ir įamžinti miestą yra svarbu ateities kartoms. Taip išplečiame ir įprasminame ne tik šį projektą, bet ir savo pačių veiklą ir mąstymą.“

Daugiau

**www.laikinaiatidaryta.lt/vilnius
„Instagram“: laikinai_atidaryta**

Vilnius, atrakintas dizaino

Dizainas, kaip atskiras žanras, susiformavo XIX amžiuje, pramonės revoliucijos metu, tačiau kasdiene mūsų gyvenimo dalimi jis tapo dar seniau. Šiandien judėdami Vilniuje taip pat nuolat mindome, griebiamo, užsėdame ir prisilaikome už dizaino sprendimų. Vieni jų sukurti dar iki sovietmečio, kiti – sovietinės okupacijos metu, kai dizaino terminas nevertas dėl „kapitalistinio“ atspalvio ir buvo keičiamas „taikomąja daile“ ar „pramonine daile“. Apstu ir išradingų dizaino sprendimų, atsiradusių nepriklausomybės metais. Tiesa, šį laikotarpį galima skelti pusiau. Atgavus nepriklausomybę, Lietuvos dizainas pirmiausia turėjo pasivyti Vakarų pasaulį tiek ideologine, tiek procesų, tiek rezultato kokybės prasme. O tuomet prasidėjo identiteto paieškos ir lietuviško dizaino veido formavimas, vis dar tebesitęsiantis, tačiau jau atpažįstamas ir atlaikantis globalios rinkos išbandymus. Kai dizaino sprendimai

tobulai atlieka savo funkciją – dažniausiai į juos nė neatkreipiame dėmesio.

Tokia pagrindinė dizaino paskirtis – užpildyti trūkumą, išspręsti problemą, priimti iššūkį. Šis maršrutas kviečia susipažinti su dizaino objektais Vilniuje, kuriuos vienija į dešimtuką pataikantys sprendimai. Visą maršrutą rasite

Neakivaizdinisvilnius.lt

Maršrutą sudarė
Jonas Liugaila,
Karolina Jakaitė,
Darius Pocevičius,
Albertas Kazlauskas

Dekoratyvių grotyų viduryje vaizduojama gėrimo taurė sufleruoja, kas vaikė už lango. Igno Nefo nuotr.

Senąsias žaliavas ir spalvą atitinkančios čerpės leido išlaikyti raudonstogio Vilniaus senamiesčio vaizdą.
Gabrieliaus Jauniškio nuotr.

Vilnietiška šiukšlių urna

Maironio g. 6
54.683393; 25.29339

Dabar sunkiai įsivaizduojame miestą be šiukšliadėžių. Ypač kai beveik kiekvienas naujas daiktas turi savo pakuotę. Viešųjų šiukšliadėžių turinys galėtų daug papasakoti apie miestiečių gyvenimo būdą ir įpročius. Tik įsivaizduokite, jei turėtumėte progą

Saugančios ir puošiančios restorano grotos

Dominikonų g. 10
54.681397, 25.285217

Dominikonų ir Šv. Ignoto gatvių kampe stovi pastatas, kurio gotikiniai rūšiai mena XVI amžių. Praėjus daugiau nei keturiems šimtams metų, čia įsikūrė restoranas, kurio pavadinimas tiesiogiai pabrėžė pastato istoriją – „Senasis rūšys“. Restorano šeimininkai nusprendė apsidrausti nuo chuliganizmo atvejų ir pirmojo aukšto langus apsaugoti grotomis. Čia ir kilo iššūkis – kaip funkcinį objektą paversti dekoru elementu, dar ir paisant pastato istorinio konteksto. 1979 metais kalvio Leono Vytauto Glinskio dėka pastato langus iš Dominikonų gatvės pusės apgaubė įspūdingos susivijusios metalinės grotos. Jų centre vaizduojama gėrimo taurė praeiviams užsimena apie restorane vykusias linksmybes. Įdomu, kad ši eksterjero apdaila ne vienintelė, išlikusi iš restorano atidarymo laikų. Pakėlus akis virš įėjimo pastato kampe, galima pamatyti originalų šviestuvą.

apžiūrėti, ką išmesdavo vilniečiai šeštąjį praėjusio amžiaus dešimtmetį. Apie tai turėjo progą pamąstyti kadaise iš tuomečio Leningrado į Vilnių atvykęs projektuotojas Aleksejus Grigorjevas. Būtent jis sostinei sukūrė klasikinio dizaino mažosios architektūros šedevrus – šiukšlių urnas. 1953-ųjų pavasarį viešosios Vilniaus erdvės pasipuošė keliais tūkstančiais tokių urnų. Jos tapo vienu iš skiriamųjų sostinės (vėliau – ir visos Lietuvos) ženklų.

Naujos senamiesčio čerpės

Lydos g. 5

54.678604, 25.281413

Sovietiniais metais vykdant statybas Vilniaus senamiestyje buvo nuspręsta: pastatai, kurie neišstovėjo per karą, nebebus atstatyti. Jų vietose dygo nauji. Tačiau tam, kad senamiesčio naujokai nevirstų svetimkūniais šalia garbaus amžiaus kaimynų, reikėjo sprendimų, derančių prie istorinės aplinkos. Išėities ėmė ieškoti 1895 metais įkurta Jašiūnų plytinė, pokariu tapusi Jašiūnų bandomąja gamykla. Čia imta gaminti nestandartines keramines statybines medžiagas, skirtas Vilniaus, taip pat Trakų, Kauno, Klaipėdos ir kitų Lietuvos miestų senamiesčiams. Vienas lengviausiai atpažįstamų jos gaminių – stilizuotos žuvų žvynus primenančios čerpės. Jų spalva ir žaliava buvo senoviškos, o forma – naujų laikų. Jašiūnų gamyklos čerpes Vilniuje patogiausia apžiūrėti (ir net pačiuotinėti) vaikų darželyje Lydos gatvėje. Taip pat daugiabučiame name Pilies g. 23, buvusiame kino teatre „Maskva“ Didžiojoje g. 28 ir Vilniaus universiteto bibliotekos pastate Universiteto g. 3.

Paminklas dizainui

T. Ševčenkos g. 16A

54.677097; 25.264656

2006 metais buvo surengtas pramoninio dizaino konkursas „Neformate“. Konkurso dalyvių laukiantį iššūkį nurodė pati tema – „Nacionaliniai sėdėjimo ypatumai“. Šmaikščiai skambanti užduotis kvietė dizainerius išstudijuoti ir atskleisti lietuvišką sėdėjimo kultūrą. Konkurso tema įkvėpė

tuo metu Vilniaus dailės akademijoje studijas baigiantį Paulių Vitkauską. Jis sukūrė dešimtkojį krėslą besisupančiu pavadinimu – „Ku-dir-ka“. Skirtingi vertintojai šiame balde atranda skirtingus lietuviškumo kodus. Pradedant nuo to, kad supamosios kėdės kojos primena senuosius padargus, baigiant ritmišku garsu, kurį skleidžia naudojamas baldas. Konkurso metu „Ku-dir-ka“ išgarsino jauną dizainerį, o baldas tapo lietuviško dizaino veidu ir iki šiol jį reprezentuoja.

Išskirtinis krėslas laikomas lietuviško dizaino veidu. Gabriėliaus Jauniškio nuotr.

Menai

Kovo mėn.

Paroda „Formuojant ateitį. Erdvinės Aleksandros Kasubos aplinkos“

Nacionalinė dailės galerija,
Konstitucijos pr. 22

Parodoje pirmą kartą ne tik Lietuvoje, bet ir pasaulyje pristatomas Lietuvos ir JAV aplinkos menininkės-vizionierės Aleksandros Fledžinskaitės-Kašubienės (Kasubos) (1923–2019) palikimas, apimantis septynis jos kūrybos dešimtmečius. Parodos pagrindą sudaro Lietuvos nacionaliniam dailės muziejui menininkės padovanotų kūrinių bei skaitmeninių vaizdų kolekcija, kurią papildo JAV saugomi A. Kasubos darbai ant popieriaus.

www.ndg.lt

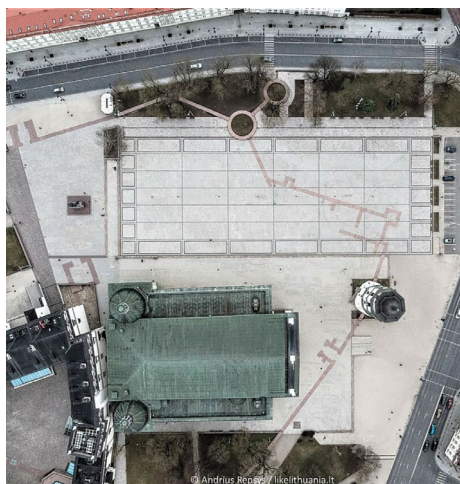
Kovo mėn.

Emilijos Škarnulytės instaliacija „Daugdara“

Nacionalinė dailės galerija,
Konstitucijos pr. 22

Kartu su Aleksandros Kasubos paroda NDG didžiojoje salėje bus pristatoma jaunos, bet pasaulyje jau pripažintos Lietuvos menininkės Emilijos Škarnulytės instaliacija „Daugdara“. Tai naujas kūrinys, inspiruotas 2017 metais įvykusios Emilijos pažinties su A. Kasuba ir jos kūrybiniu palikimu. Daugiakanalė audiovizualinė instaliacija kvies žiūrovus įžengti į užburiančią erdvę, kurioje susitinka abiejų menininkių – A. Kasubos ir E. Škarnulytės – vizijos.

www.ndg.lt

Andriaus Repšio nuotr.

Kovo mėn.

Fotografijų paroda „1808 Karantinas“

AP galerija, Polocko g. 10

Menininkas Andrius Repšys nagrinėja šiuo metu pasaulyje kone aktualiausią temą – koronaviruso įtaką žmonėms ir jų kasdienybei. Kaip ir ankstesnėse savo darbų serijose, fotografas savo kūriniuose kelia problemą sujungdamas geografinę erdvę ir jų specifiškumą su žiūrovui gana gerai įskaitomomis simbolinėmis prasmėmis, atsiskleidžiančiomis per geografinės vietos detales. Ši serija kuriama nuo Lietuvoje įvesto karantino pradžios (2020.03.16.), fiksuojant centrines didžiųjų miestų aikštes kasdien tuo pačiu metu – 18.08 val.

www.apgalerija.lt

Kovo 5–gegužės 31 d.

Instaliacija „Projektorinė. Kino teatras regione“

„Planeta“, A. Goštauto g. 2

Instaliacija „Projektorinė. Kino teatras regione“ pristato kino ir kultūros istorikų atliekamą Lietuvos regionų kino kultūros tyrimą. Žiūrint pro neįprastą, į kino ir medijų erdvės „Planeta“ langą nukreiptą žiūrą galima pamatyti fotografo Simo Lin užfiksuotus kadrus, kuriuose – 16 kino teatrų įvairiuose šalies miestuose. Tiek išliko iš 140 pastatytų sovietmečiu. Instaliaciją papildo portale 15min publikuojami interviu su kino teatrų darbuotojais, o išsamų fotopasakojimą rasite medijų edukacijos ir tyrimų centro „Meno avilys“ internetiniame puslapyje. Instaliacijos lankymas nemokamas.

www.menoavilys.org

Kovo 18–balandžio 5 d.

**Vilniaus tarptautinis kino festivalis
„Kino pavasaris“**

Virtualusis kino teatras
„Filmai.kinopavasaris.lt“

Norėdamas išlikti didžiausias ir lankomiausias kino renginys Lietuvoje turėjo prisitaikyti prie radikalių pokyčių ir pakeisti įprastą festivalio formatą į virtualųjį. Pakitusi kasdienybė išjudino praktinį klausimą – kaip elgtis toliau? Festivalio organizatorius paskatino apmąstyti „Veikti ir / ar būti?“. Iš anksto nenumatydami atsakymo, šiemet jie kviečia kartu su specialia 26-ojo festivalio „Kino pavasaris“ filmų programa ir papildomais renginiais ieškoti individualių ir bendruomeniškų sprendimų.

www.kinopavasaris.lt

Kovo 20–liepos 18 d.

**Paroda „Sunkus amžius.
Szapocznikow – Wajda –
Wróblewski“**

MO muziejus, Pylimo g. 17

Tai yra kol kas didžiausias ir ambicingiausias MO muziejaus projektas, įtraukiantis 24 tarptautinius muziejus, galerijas ir privačias kolekcijas. Apie 130 kūrinių į šią parodą keliauja net iš 5 valstybių. Paroda pristatys trijų garsių pasaulio menininkų, reikšmingiausių Lenkijos pokario kūrėjų – kino režisieriaus Andrzejaus Wajdos (1926–2016), skulptorės Alinos Szapocznikow (1926–1973) ir tapytojo Andrzejaus Wróblewskio (1927–1957) kūrybą.

www.mo.lt

Gegužės 15 d.

Gatvės muzikos diena

Įvairios Vilniaus miesto vietos

Šiemet laukia ypatinga – jubiliejinė 15-oji gatvės muzikos diena. Tikimasi, kad šventė, kai visi mokantys ir norintys išeina groti gatvėse, skveruose, aikštėse ar net viešajame transporte, įvyks ir Vilniaus gatvės vėl paskės įvairios muzikos garsuose. Renginys nemokamas.

www.gmd.lt

Gegužės 23–30 d.

**Šiuolaikinės muzikos festivalis
„Druskomanija“**

„Menų spaustuvė“, Šiltadaržio g. 6 ir
„Kompozitorių sąjungos namai“,
A. Mickevičiaus g. 29

37-ajame Lietuvos kompozitorių sąjungos organizuojamame šiuolaikinės muzikos festivalyje „Druskomanija“ lauks daugiau nei 20 premjerų, tarp kurių – akademinės ir eksperimentinės muzikos kūriniai bei audiovizualiniai pasirodymai. Renginys vyks Vilniuje, Kaune, Druskininkuose ir Liškiavoje.

www.druskomanija.lt

Architektūra

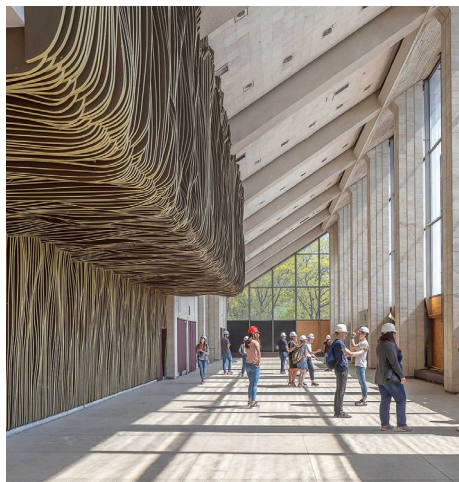
Gegužės 22–23 d.

„Open House Vilnius“

[vairios Vilniaus miesto vietos]

Septintą kartą vyksiantis atviros architektūros savaitgalis vilniečiams bei miesto svečiams atvers ne visuomet prieinamų Vilniaus pastatų, pasižyminčių architektūros išskirtinumu ir svarba miestui, duris. Šių metų tema „Architektūra yra jausmas“ kvies pažinti architektūrą per jausmų prizmę. Renginys nemokamas.

www.openhousevilnius.lt

Norbert Tukaj nuotr.

Istorijos

Sausio 28–balandžio 15 d.

Paskaitų kursas „Istorijos miestui ir pasauliui“

„Youtube“ paskyroje ir 15min.lt

Lietuvos nacionalinis muziejus ir Vilniaus universiteto Istorijos fakultetas tęsia paskaitų ciklą „Istorijos miestui ir pasauliui“. Pavasario semestre – 7 pasakojimai ir 7 išskirtiniai muziejaus eksponatai. Ką apie vilniečius galima pasakyti ištyrinėjus sanitarinę miesto infrastruktūrą? Kokie namai buvo statomi tarpukario Vilniuje? Ką apie gyventojus galime sužinoti iš jų... kaulų? Apie tai ir dar daugiau išgirsite paskaitų cikle. Muziejui atvėrus duris, paskaitos persikels į Naująjį arsenalą, Arsenalo g. 3.

www.lnm.lt

Kovo 19 d.

Vilniaus miesto muziejaus atidarymas

Vokiečių g. 6 / Mėsinių g. 1

Vilniaus muziejus – nauja sostinės pažinimo erdvė, skirta miesto gyventojams bei svečiams. 2021 metų pavasarį duris lankytojams atversiančiame muziejuje pristatomi unikalūs ir dar nežinomi, tačiau aktualūs pasakojimai bei miesto istorijos. Pirmoji paroda – nemokama.

www.vilniausmuziejus.lt

Balandžio 1 d.

Užupio Respublikos diena

[vairios vietos Užupyje

Užupio Respublika gyvuoja jau 23-ejus metus ir kasmet savo sukaktį pamini atverdama savo rajoną lankytojams. Įprastai pramogos ir kitokios veiklos trunka kelias dienas.

„Facebook“: Užupio Respublika

Literatūra

Gegužės 6–9 d.

„Vilniaus knygų mugė“

Lietuvos parodų ir kongresų centras
„Litexpo“, Laisvės pr. 5

Šiųmetė didžiausios knygų mugės Baltijos šalyse tema – „Vaizdas kaip tekstas“ – skleisis per meno parodas, kiną, iliustracijas, pokalbius bei diskusijas ir pristatymus. Tiesa, renginių šįkart bus mažiau, dalis jų vyks lauke arba bus transliuojami tiesiogiai.

„Facebook“: Vilniaus knygų mugė

Daugiau

www.vilnius-events.lt

**Dėl epidemiologinės situacijos
renginiai gali neįvykti arba jų
data ir laikas gali keistis.**

Vaikų ugdymas

Kovo mėn.

Virtualus spektaklis „Kaime nėra Wi-fi“

Virtualioje erdvėje

„Lėlės“ teatro spektaklyje pasakojama apie mergaitę, kuri, vieną dieną užlipusi į senelių palėpę, atranda joje gyvų ir turinčių ką papasakoti daiktų pasaulį. Briedžio galva, senelio dviratis, močiutės aukštakulniai ir net tualetas: visi čia pamena pačias svarbiausias – tiek meilės, tiek anų laikų mados ar papročių – istorijas. Spektaklį kūrė „Lėlės“ teatro žiūrovams gerai pažįstama jauna, ambicinga ir humoro nestokojanti menininkų komanda – režisierius Šarūnas Datenis ir dailininkas Antanas Dubra. Prie jų prisijungė kompozitorius Vytautas Leistrumas ir dramaturgė Teklė Kavtaradzė.

„Facebook“: Vilniaus teatras „Lėlė“

Kovo mėn.

Virtualus spektaklis „O Viešpatie, Vilnius!“

Virtualioje erdvėje

„O Viešpatie, Vilnius!“ – tai 2017-aisiais pristatytas aktorius ir režisieriaus Ainio Storpірščio debiutinis spektaklis „Lėlės“ teatro scenoje. „Norėčiau, kad po šio spektaklio išėję vaikai klausinėtų tėvų apie Vilnių. Ir kad šis spektaklis jiems būtų kaip impulsas praleisti laiką kartu, kalbėtis“, – teigia jis.

„Facebook“: Vilniaus teatras „Lėlė“

**Neakivaizdinis
VILNIUS**

www.neakivaizdinisvilnius.lt

FB: Neakivaizdinisvilnius

IG: neakivaizdinis_vilnius

Leidinyas apie mažiau atrastas Vilniaus erdves ir asmenybes.

LEIDĖJAI: Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Užsienio ryšių ir turizmo skyrius

TEKSTŲ AUTORIAI: Andrius Pavelko, Gabija Stašinskaitė, Karolis Žukas, Laura Misiūnaitė, Miglė Kolinytė, Rūta Giniūnaitė, Virginija Cibarauskė, Živilė Jankutė

VIRŠĖLIS: Freska „Naglis ir Neringa“ (1959 m.), Autoriai – Vladas Jankauskas ir Vytautas Povilaitis. Igno Nefo nuotr.

TURINIO REDAKTORĖ: Auksė Podolskytė

DIZAINAS: FOLK

TIRAŽAS: 7000 egz. (platinamas nemokamai)

ISSN 2669-025X